



СПОРТ
Вайцигарча боксераша
яхъашка котало
яьккхар

16



КЪАМАН КОРСАМ
Галгайчера Кердача
шера корсам
Москверча ВДНХ
латтаргья

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№46 (12623)
Лайчилла
бутт,
30 ди, 2023 шу



Газет арадувл 1923-ча шера
майгсела бетта 1-ча дийнахьа денз



1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай



ГІИШЛОШЪЯР
Ишкол хъалъе 195
миллион сом лургда

6



ІАЪДАПИ ЗАМЕИ
Іаьдало бахархошца
бувзам лелабарах,
пайда боал

7



МОГАШАЛ
«Унахщенон
цѐрмашин» яха
болам дѐабихъар

8



МАЪЛ
Кашамаш тоадара
балхаш дѐахъош да

9



КУЛЬТУРА
Ўзбекски драматурга
язъяьча пьесах,
спектакль гойтаргья вай
мехка

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru



**Вай уйла-нигат довзаш да
Келаматанакъан М-І: «Палестинера
хъал да, вайга массанега а саготдайташ» 2**



Къахетам

Газа сектора
дохъийтача
новкъостала юкье,
дакъа лаьцар
росгвардейцаша

3



Галгайчен Кулгалхо кхалнах дакьбала- бийцар наьна денца

Курскенаькъан Ибрагим

Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас Галгайчен кхалнах дакьбалабийцар, наьна ди долаш, цо белгалдир, цар къахьегам вАлла а кхоача ца луш хилар, отпук а салога ди а доацаш, къаьстга цудухьа ба уж мах баь варгвоацаш, аьнна, яздаьд ший телеграмканале региона кулгалхо.

«Оаш, дезал кхебеш, юкьехьош дола дакъа мах баь варгвоацаш да: шун безам, теркам, эшача тхо хьаллацар, сабар, чам бола даар кийчдар, хьаькъал - цу дерригне дАйол хургйолча тЕхьен лард. Боккхача дезалий ноаношта оал аз баркал. Массайолча заман чухь турпалхой ба уж.

Цар дикача дегаша новкьостал ду хАра денна хьалхашка нийслуш йола вахарера халонаш тЕхьайита», - аьнна, яздаьд ший хоама тА Галгайчен Кулгалхо.

Цо иштта баркал аьлар ноаношта, цар денал дола къонгаш баьбан, Даьхе лораш, тахан майрал гойташ латта бизза бола къонахий баьбан, иштта царна могашал, ираз кхайкадир.

«Тухан са безам ба сай нана Келаматанаькъан Аминат дакьбалаювца. Нана, хьо эггара са вахаре езага йола саг я. Аз хоастам бу вай Далла, хьо сайца йолаш, се хьо йолча массахана ва йиш йолаш хиларах, хье йолча со веча хьо гАйдодаш хиларах. Баркал хьона массадолча хАмах!» - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас.



Вай уйла-нигат довзаш да

Келаматанаькъан М-Г: «Палестинера хьал да, вайга массанега а саготдайташ»

Курскенаькъан Ибрагим

Лайчилла бетта 14-ча дийнахьа денз 23-ча денга кхачалца, Галгайчен кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас къоабал а деш, дикача гУлакха болам дАбихьар, из хетабаь бар, Газе бахача наха гуманитарни новкьостал гулдара. Вай Кулгалхо ваха хилар новкьостал вАшагТохаш хиннача моттиге-Магасе, ше лаьрххА тАхьожаргволаш, мухь дАбахийтара гУлакх мишгата латт. Ахча гулдарал совгА, республикан бахархоша кхачан продукташ а иштта тАбувха гИрс а гулбир, кхьодола вахаре ца хилча даргдоаца товараш а дар цу юкье, яхаш, хоам бу Галгайчен Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабе-

раша.

Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас баркал аьлар болам вАшагТохаш, «Тешам» яхача цханкхетара «Дикача наьха клуб», лоАмхошта, цу дикача гУлакха юкье дакъа мел лаьцарашта.

Вай республикан хАра вахархой кийча хилар Газе бахача наха шоашкара новкьостал де. Палестине латташ долча хьало вай массане а сатем боабайб. Галгайчен бахархоша кхетабу цар бала, царга кхача хало, цудухьа вай декхарила да тахан царна воашта могадох новкьостал де. Из хьал вайх хАране дегашкара сатем боабай латт: вайна хов, къизало хАлакву. Аз баркал оал гуманитарни мухь гулбеча дакъа лаьцарашта, къаьстга бахархошта, волонтерашта,

хАра дийнахьа укхача хьа а ухаш, эшар хьаэцаш, вАшагТохаш, уж хАмаш яьшкеш чу йохкаш, цар болх барах», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас.

Республикан Кулгалхо иштта белгалдир, гуманитарни мухь гулбара болх дАхьош бараша а из вАшагТохаша а баьр боккха болх хилар, Палестинерча наха новкьостал дара цар юкьеденар доккха дакъа хилар.

Гуманитарни новкьостал гулдеча пункте ше венача хана, Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас белгалдир, Галгайче массахана кийча я эшачунна новкьостал де. ЛоархАмедар да, халкъашта юкьерча гУлакхашка хьежжа а доацаш, наха новкьостал деш хилар, къаьстга халача хьалашка дисача барашта.

«Вай хьалаьца никъ бовзаш

ба: цу тайпара къизал, моастагАл теркал ца деш диса йиш яц, къаьстга бехк боацача берашта духьала из деш хилча», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас.

Болам дАхьош 80 миллион сом гулдаьдар, цунах эшаш мел йола хАмаш ийцар, цу юкье 150 тонн гуманитарни новкьостал а долаш: 5500 совгА кхачан кхоачам чубола яьшкеш, 100 генератор, 18 тонн гаргга молхаш. Иштта бехача наха эшаш йола хАмаш ийцар.

300 совгА лоАмхо вар гуманитарни новкьостал гулдеча дакъа лоацаш, уж хАмаш дАюха нийсьеш.

ХАнз ух сахьате, Россе МЧС викалашца дувцаш да, гуманитарни новкьостал Галгай Республикан викалаша дахьа дезача дАкхачийтара хаттар.

Парка куц-сибат бахархоша шоаш хоржаргда

Курскенаькъан Ибрагим

Галгайчен бахархой таро я парка хургдола куц-сибат харжара юкье дакъа лаца, из хьатАдоагАча шера хьалъе лерхА. Парк хургйола моттиг а белгалъий - 100,97 гектар лаьтта Наьсарен-Шахьара Магасе чувоаллача латтача 18-зза вАштГара яьча гИшлон дакъе тА, Эккажжонгий-Юртара наькъаш вАшагТохетача моттиге ЮтАкхачалехь. ХАнз ух сахьате ювца проект чАоагЪеш дола балхаш да дАхьош.

«Из баьбан долаш, лаьрхАр республикан бахархошца дагавала, царна мишгата гу хьажа республикан культуран, салоАма кергтера моттиг. Цудухьа Галгайчен гИшлошьяра министерствон сайта тА кхадж тасса йиш я. Наха фу хет хьожаш бола болх цу сайта тА дАхьоргба, оагАй бетта цхьоалагАча дийнахьа денз 20 денга кхачалца. Республикан хАра вахархочун таро я цига оттадьа шин куцах шийна бакъа-

хьа хетар хьахаржа, белгалбаьчанькъах пайда эцаш.

Иштта гИшлошьяраш хьежаш ба, наха шоашта хетар тЕхьара тА юкьедоаладарга, цу адресах хьадайтат йиш я из а, электронни почтага гАлла. Кхадж тоссаш бу болх дАбахьа новкьостал деш хургба лоАмхой.

Кхадж тесса баьначул тЕхьагА, проект кхоачашьяра эша кийле гуш хургья.

Вай республикан бахархоша духка ха яр баьцара салоА моттиг цахилар дувца. Къаман парк вай мехка белгало хинна ца леш, тЕхьа тАдоагАча ноахалашта Алам лорадара баьбан а хила деза, цул совгА, цо таро хулийтаргья туризм дегАйоалае.

Из деррига дА а лаьрхА, оаха хургйолча парка куц-проект бахархошка шоашка харжийта лаьрхАр», - аьлар мехка кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Габлас.

Наьсар-Кертерча куран тАра хьахаржа лаьттан дакъа, ший баьцарча гаьнашца, духкагА цунна доагАш да. Гишлошьяра министра Балахой Михаила бел-

галдир, «из хьахаржа доазув водоохранны лоархАш да, цига капитальни гИшло хьалъе могадаьдац законах», цудухьа 100 гектар цигара лаьтта парк хьалъяра эггара дикагА йола моттиг я. Из доацаш а, лаьтта федеральни наькъа юхе да, республикан ерригача моттигашкара цига хьатАаха аттагА да. Галгайче массехк парк мара яц, эггара йоккхагЪяр а 26,5 гектар я, из МагАлбикера Серго Орджоникидзе цАрагА парк я, из Юйиллай 1954 шера. Цудухьа керда парк хьал ца йича яргйоацарех я. Куц-проектах салаАра лаьрхА хоза моттиг

хургья, эшаш мел дола хьалаш а хургда цунна чудоагАш. Къаман парка дакъе тА хургба Аам, футбол, кхьйола спортивни майдаш, удаш дола наькъаш, аттракционаш, лакхера деррига гойташ йола чарх, иштта кхьа а духка хоза моттигаш. Парка доазон тА массахьа баьцара гаьнаш ягАргья, царна юкьегАлла цхьаьца скульпторий гАнцда хьаьд гАвнаш латтаргда, кхьйола хозаленаш а хургья.

Гишлошьяра министерствос бахархой тАхьех, кхадж тосса-ча дакъа лаца, цу лоархАмечча гУлакха юстара цалаттар.





Мехктохкама музейе СВО турпалхошта хетабаь гойтам хургба

Газданаькъан Ахьмад

ГалгГайчен паччахьалкхен мехктохкама Малсаганькъан Т. Х. цДерагІча музейе хьабелларгба «ГалгГайче - Токмак» яха гойтам, из хетабаьб СВО доакъашхошта. Донбасс лораеш Россе дІахьош йолча лаьрхІача тІема операце дакъа лоацаш болча бІухой, цар дезалий цига мах боацаш баха йиш хургья.

«Ер шу чакхдаллалца хургболча кердача гойтаме го йиш хургья СВО бІухой сурташ, цар доалахьара гІирсаш, Россе кхерамзле лораеш латтача бІухоех даь йоазош», - аьлар «Сердало» газетага республикан мехктохкама музейе кулгалхоца Сагананькъан Мухьмада.

ЛаьрхІа йола тІема операце дІахьоча тІема мугІарашка латтача ГалгГайчен викалаша денал, майрал гойт, цунна тешал ду царна денача паччахьалкхен лакхача совгІаташа.

Газа сектора дохьийтача новкъостала юкье, дакъа лаьцар росгвардейцаша

Султигананькъан Йоакъап

Газа секторе бахача палестинхошта гІо де юкьебаькар, вай мехкарча Росгварде болхлой. Из хоам «Сердало» газетага бир цигарча болхлоша.

«Вай массане хьаллаца дезаш доккха гІулакх да ер! Халача хьале эттача бусалба нахага хьажа декхарийла да вай. Дог тийша ва со; вай новкъостал царга дІакхоачарг ма дий, аьнна.

Дала аттачахьа доаккхал-

да цу наьха хьал!» - аьлар полице полковник волча ТІоаршхой Іамархана. Магасерча цу гІулакха хьаяьча моттиге дІачуделар росгвардейцаша шоаш гулдаьр.

Наха гІо деш йолча «Тешам» яхача ганза кулгал

деча Къоастой Ахьмада доккха баркал аьлар цу наха, вай Мехкадас кхайкадаьр росгвардейцаша эггара хьалха хьаллацарах. Даьла хьетамца тоалудда цу наьха вахар!

Парламента кулгалхоцун кхетаче хилар, самбох волча дунен чемпионаца

Султигананькъан Йоакъап

ГалгГайчен Парламента кулгалхоцун ТІумхой Мухьмада кхетаче хилар дуненна кхозза чемпион, Россе диазза чемпион, Россе самбох цІихеза спортсмен волча ТІолданаькъан Рустамаца, ГалгГай Республикан самбо федераце президент волча Чахкенаькъан ИбрахІмца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Халкъа Гулламе.

Вай мехка из яьржа спорта оагІув я, Россе йоккхагІа йола дешара-спортивни проект я «Самбо ишкол», из болх беш я мехка 77 моттиге. РФ Президента Путин Владимира «Самбо ишкол» яха паччахьалкхен проект кулг яздарца чІоагІийр. Дика хетаргдар сона, кагирхой цу спорте дукхагІа дакъа лоацаш хуларе, цо таро хулийтаргьяр дикагІа унахцІено йолаш дегІааха, кхерамзленна Іалашо а хургьяр, оамал а чІоагІлургьяр», - аьлар ТІумхой Мухьмада, ше къамаьл деш.

Белгалду, лайчилла бетта 12-ча дийнахьа ТІолданаькъан Рустама Ереване дІахьош хиннача самбо дунен чемпионате дошо майдилг яккхар. Из

кхоалагІа дошо майдилг яр, цо дунен чемпионате йоаккхаш хиннар.

НачІал дола спортсмен вахаш а ший говзал дегІайоалаеш а ва Санкт-Петербурге, цунна кулгал деш ба Россе цІихеза тренер Коршунов Александр, халкъашта юкьерча класса спорта мастер ТІолданаькъан Адам.

ГалгГайче цу тайпара спорт дегІайоалаяр дийцачул

тІехьагІа, ТІумхой Мухьмада чемпион даькъалавийцар цун коталонца, хьаьшашта Халкъа Гулламе сийлен грамоташ елар, кагирхошта Даьхенцара безам совбоаккхаш кхетам баларах.

Хьалха «ЦаІ йола Росси» яхача парте «За самбо» яха проект араяькхаяр 2022 шера кІимарса бетта. Цунна керте вар самбо Ерригроссе федераце президент Елисеев Сергей.

Юкьарча совета председатель вар «ЦаІ йолча Россе» Генсовета секретарь Турчак Андрей.

Из лаьрхІа я самбо, Даьхен спорта оагІув а российский культуран дакъа а санна дегІайоалаеш. Самбо хІара шера спорта оагІув санна, дукхагІа яьржаш йоагІа Россе шахьарашка, юрташка бахача кагирхошта юкье а иштта кхьаца дуккхача паччахьалкхенашка а.



«Хьалхарчар болам» яхача оагІонца бувзам лоаттабергба Магас-Шахьаро

Газданаькъан Ахьмад

Берийи кагирхойи моттигерча оагІонца кхетаче йир Магасерча администраце. Шахьара мэр вола Орцхананькъан Зайтвар кагирхошца къамаьл даьр.

«Кхетаче дийцар, тайп-тайпарча культурни, юкьарча вахара кхетаченашка кагирхоша дакъа лоацаш хиларах. ЛаьрхІа кагирхошта кхеллача дешара проектх, программех, курсех, кхьаца Іомалуча моттигех дийцар цига.

ЛоархІа моттиг дІалоацаш дар, Даьла духьа гІо деш бола кагирхой хІара денна баржаш латташ хилар», - дийцар «Сердало» газетага шахьара администраце

Иштта дІакхухьаца кхетаченаша боккха пайда бу. Кагирхошта, боккхийчарна юкьера бувзам чІоагІбу цу гІулакхо, де лаьрхІараш дІа-хьа оалаш хилча, дикагІа дІабода цу мугІарера болх.

«Магаса юкьарча вахаре дакъа лоацаш хила беза вай кагирхой. Каст-каста дешархошца кхетаче еш дІабахьа беза из никь. Тахан кагирхой эзделца, гІулакхаца кхебарга хьеьжа; кхоана, къаман сий лорадеш, дийша, хьаькъале йолаш, Даьхенах дог лазаш, тІехье хургья вай».



**«Тоаркхо»
яхача
оарцагIа
ухача тоабо
Махьмад-Хи
тIа бахача
наха гIо дир**

ГIазданаькъан Ахьмад

«Тоаркхо» яха нах хатарех кIалхарбоахаш йола тоаба, оарцагIа яхар МагIалбика кхален Махьмад-Хи тIа бахача наха. Ха деш болчарга хоам бенабар МагIалбик-Шахьарера, нах чубахача цIен тIа га IотIаежа хиларах.

«Цига сихонца дIакхьача, нах кIалхарбахара йолча тоабо хоадам бир; газ хьачуйоагIа турба лоацаш, га цIен тхов тIа уллаш хиларах.

КIалхарбоахача тоабан болхлоша, сиха тхов тIа бавнна, моторо лелабеча херхаца, иззал чIоагIа нах корзагIбаьха хинна га тийдар», - аьлар «Сердало» газетага МагIалбик-Шахьара администраце зарбан болх лелабераша.



ХIама хьадеш болча наха шоай балха говзалах дувц

Гаьгенаькъан Марина

ПалгIайчен столице шоай балха тIа даьхача лакхача толамех дийцар «Предпринимателашца - цхьа ди» яха кьамаьл деш, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага ПалгIай Республикан кагирхой гIулакхех йолча коми-

тета зарбан болх лелабераша.

ПалгIайчен кагирхой комите-та беш бола болх дикагIча тайпара Iаткьаш ба доалахьара кьахьегаме моттигаш а иштга республикан экономика а дегIайоалаяра даькъ тIа.

Цига гуллураш ба, дукха-

ча хана денз шоай доалахьара боахамаш леладеш, цу балхах дика кхеташ бола кагирхой, шоашта дагадехар чакхдаккхара тIакхувш, кхоана дика гIулакх карагIдаргдолаш ба уж.

Карарча хана, Магасерча бизнес-отеле гулбеннарий таро хилар, шоашта ловш дола хат-

тар даларал совгIа, доалахьарча моттиге кьахьегара чудагIаш дола лоархIаме гIулакхаш довза. Цул совгIа, дувцаш дола гIулакх довзараша дийцар, юхьанца хьалхашка нийслуш долча кхоачамбоацарех, уж юстардахарах», - аьлар кхетаче дIахьош хиннараша.

Кьонача эскархоша 400 эзар сом совгIа ахча гулдаьд палестинхошта лаьрхIа

Курскенаькъан ИбрахIим

моттигерча отделене.

ПалгIайчен «Кьона эскархой» яхача хьинар долча наьха тоабан дикача гIулакхашта чудагIаш да 400 эзар сом совгIа ахча гулдар, из цар гулдаьд Палестинерча бахархошта лаьрхIа. Цул совгIа, цигара бераш хьаллоацаш дола кьахьаташ а яздыр цар, яхаш, хоам бу «Кьонача эскархой» ВВПОД

«Баркал оал МагIалбик-Шахьара бахархошта, хьашашта, иштга «Арсенал», «06», «София» яхача тикашта, цар Палестинерча бахархошта ахча а гуманитарни новкьостал а гулдеча дика дакьа юкьедахьарах», - йоах шоашкара баркал а оалаш, республикан кьонача эскархоша.



Кхааш ийдара духьала де дезарех дийцар республике

Гаьгенаькъан Марина

Духьале лоаттаеча моттига болхлошца кхетаче хилар, Даьла духьа гIо деш лелача кагирхой. Дувца отгадаь керттара дош,- кхааш ийду гIулакх хоададаь дIадоакхаргдолаш, юкьедаоладе дезараш. Из хоам «Сердало» газетага бир кхетаче вIашагIьеллараша.

«Кагирхой гIулакхех йола комитети республикан паччахьалкхеи хьалхаэтта, дIайихьа кхетаче яр из. Цо юкьеззар юкьара, политически балха тIа

дика кьахьегаш бола, гIо деш лела кагирхой», - йоах тхогарча хоамо.

ВIашагIкхетаре дийцар, кхааш ийдара духьала кьовсам лоаттабе безарах, наха юкье цу гIулакхо доаржадеча вонах.

Цу оагIонца дувзадenna масехк хаттар доашхаш, кьамаьл дир гулбеннараша. Царна юкье дар: малагIа оагIув ба кхааш ийдара толхабер?, малагIа зулам да вай мехка цо дер?, хIана даьккхад вай мехкахоша кхааш телара гIулакх селлара маьрша?, малагIа кьовсам ба цу вон духьала дIабахьа безар?



ИнГУ студенташа Россе Конституци шоашта мишта йовз хьагойтар

Газданаькъан Ахмад

ПалгIай паччахьалкхен университета керттерча корпусе, шоллагIча курсе багIача студенташта лаьрхIа беза-ме брейн-ринг дIайхьар, Россе Конституце тькьаь итт шу дузаш хилара хетаяь, юридически факультето вIашагIеллаяр из. Ловзараш дийкъа дар кхаь даькъа: хаттар-жоп далар; команда капитанашта юкье блицяь дIаяхьар; хIама довзарца-харца дувзадenna декхара. Студенташа шоашта цу даькъ тIа фу хов; Конституци, къаман истори довзаш хилара боарам хьагойтар.

«Хьабкъал эшача ловзарашка дакъа лоацаш ши команда яр: «Олимп», «Сириус». Бераша дакъа лацарга хьежжа мах оттабеш яр профессора Дикажанаькъан М. М. кулгал деш хинна хьехархойх латта кхел. Цу юкье вар юрфака декан Iарчакханаькъан М. Ю. «Паччахьалкхен теоретик, историк, боксон» кафедра кулгалхо, доцент Батыганаькъан З.О., доценташ Гандаранаькъан Л.Б., Пулой М.М., боккхагIа бола хьехархой Шу-туранаькъан Х.М., Барахой Е.А.», - аьлар «Сердало» газетага ПалгIай паччахьалкхен университете.



ПалгIайчен ЖКХна, энергетиканна лаьрхIа; 47,4 млн сом лургда РФ министрий кабинетото

Султиганаькъан Йоакъап

Российски Федерацие министрий кабинетото ПалгIайченна 47,4 млн сом хьожадергда, вахара - коммунални даькъанна лаьрхIа, энергетикан боахам дегIабоалабара, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча паччахьалкхено.

«Цо таро хулийтаргья мехка программаш кхоачашь, цар шоай аргIага чоагIабергба моттигерча ЖКХца бувзабenna экономически оагIув», - аьлар хоамо.

Керттерча декхарех цаI да, бе безача балха юкье ЖКХ даькъ тIарча цаI йолча оператора оагIув вIашагIболлар.

Цул совгIа, цу юкье болх дика ховш бола говзанчаш а боалабергба, экономически чоагIадаь дола маьхаш а оттадергда.

Наьсарен телевидене чардакх баьццара бос болаш хургья

Султиганаькъан Йоакъап

Наьсарен РТПС телевидене чардакх лайчилла бетта 28 дийнахьа, архитектурно-исбахьален баьццарча беса хургья; мехка дIахьош йола «Лораергья хьу» яха болам хьаллоацаш, аьнна, хоам бир РТПЦ РТПС филиале.

«Чардакха тIа тематически бос хургба, 18 сахьат даьлча денз 00:00 сахьат даллалца. Из хургья; хьамсарча мехка Iалам, хьун таронаш лорае езилга хьалхадоккхаш. Карарча шера «Лораергья хьу» яха боккха болам пхезлагIа дIахьош ба, РФ Президента могоья «Экологи» яха къаман проект хьаллоацаш», - йоах хоамо.

Паччахьалкхен мероприяте керттера маIан да, ерригача российский моттигашка хIара шера 70 млн га дIайогIар. Из дика гIулакх укх дий шера хьаллаьцад миллион сага, цар дIаегIай 220 млн га. Хьун доакьош меттаоттадар, хIара даькъ тIа га дIайогIар - из мах баьваргвоаца гIулакх да; республикан, берригача мехка Iалам лорадара юкьехьош дола.



«Майрала кIопилг» яха ерригача Россе болам хьаллаьцар вай мехка

Коазой Мадина

Халача лазарах могош доацача берашта лаьрхIа бола «Майрала кIопилг» яха болам хьаллаьцар вай республике. Цу беркатеча гIулакха хьалха эттар я «ЦаI йола Росси»

яха парти. Из хоам «Сердало» газетага бу «ЦаI йола Росси» яхача парте болхлоша. ХIара сага дакъа лаца йиш йолаш беркате гIулакх да из.

«Берашта совгIата лаьрхIа эца йиш я книжкаш, флома-

стераш, теникаш, машенаш, иштта кхьйола берашта сакъердам хургбола хIамаш. Еррига хIамаш дарбанче дадача берашта дIаекьаргья. Магасерча реабилитационни оалача моттигерча берашта, Даби-Юртарча дегIа могошал эшаеннача берашта лаьрхIача интернате-

ишколе дешарашка совгIаташ дIакхачад», - белгалдир «ЦаI йола Росси» яхача моттиге.

«Майрала кIопилг» яхача болама лаьрхIа совгIаташ дита йиш я укх адресах: Магас, Заьзганаькъан цIерах бола урам, № 8.

Юртбоахама ярмаркаш хургья вайцига, ер шу чакхдаллалца

Коазой Мадина

Юртбоахама гIулакхах йолча министерствон болхлоша администраце болхлошца цьхана, ярмаркаш дIаяхьа лаьрхIад вай республике.

«Шолжа, Наьсарен, МагIалбика кхалешка, иштта Илдарха-ГIалий тIа дIахьоргья

ярмаркаш», - аьлар министерстве.

Хьалхара ярмарка укх бетта 25-ча дийнахьа хургья ГIажарий-Юртарча Первомайски оалача урам тIа. Ийс сахьатагара 12 сахьатага кхаччалца, базар тIа бохкачул, 10-15% чухьнахьа кхача эца аьгтув хургба цига.



48,6 эзар сома тIа латтаргья, вай мехкарча квартирашкара 1 кв метр

Султиганакъан Йоакъап

2024-ча шера, фусамашкара 1 кв метр, вай мехка 48, 6 эзар сома тIа латтаргья. Гишлой балхах йолча министерствос 4% кхоачаш из мах лакхбе 2024-ча шера, аьнна, баь соцам ба из.

«Россе фусама кв метрах хьатIадоагIача шера хьалхарча квартале латтаргбола мах ба из. Паччахьалкхен программашка Голла Таьдало тела ахча, харцар кхерам болча цIеношкара нах кердача фусамашка дIачуухийташ бола болх керте льяца оттадаь гIулакх да дувцар», - йоах цу даькьерча болхлоша. Эггара лакхагIа мах Москверча цIеной хургба - 170,6 эзар сом.

Белгалде деза, вай мехка цхьа цIаьхха цIеношта мах тIабетталуш болх бац таханарча дийнахь. ТIехьарча шерашка республике даггара даржаш латт, вIаштIара даь квартирни цIенош.



Ишкол хьалъе 195 миллион сом лургда

Курскенакъан ИбрахИм

ПалгIайченна федеральни бюджетера новкъостал дергда, Магасе хьалъеш латта 704 моттига лаьрхIа йола керда ишкол йистеяккха. 195 миллион сом республике хьадаьтаргда паччахьалкхен соцаь латтача ганзера. Цу амара кулг яздаьд Мишустин Миха-

ила.

Цу ахчах хьалъеш латта дешара фусам йистеяоаккхаргья хьатIадоагIача шера бIаьсти. Иштта из хьалъеь яьлча, Магасерча ишколашта тIера мухь а дабаргба. «Вахар, шахьара хьалаш» яхача къаман проектага ГIолла хьалъеш я из. Кхозза вIаштIара яьча ГIишлон пхе

даькь тIа, дешара а кхийола а таронаш хургья.

Царех я дешара паргIато луш йола кабинеташ: лаборатореш, къахьегеама урок дIаяхьара йола пхьоалле, спортивни, дешара ченаш, даар кийчду моттиг, хIама юаш йола моттиг. Ишкола доазон тIа спорта а салолама а лаьрхIа майдаш хургья.

«Къаман проекташ кхоачашгьяро дика хьалаш хьаьхолл, вай кагирхошка дешийта а бакъахьара кхетам бала а. Мехко кхоаненга боаккхаш бола лоархIаге гIа ба из, цо мел эша паргIатонаш, кхерамзле Iалашгью берашка дика дешийтара», - белгалдаьккхар ПалгIайчен кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Iаьлас.



Керда ишкол хьаяьй Iаьлий-Юрта

ГIазданакъан Ахьмад

Iаьлий - Юртарча кердача ишколо кастта ший наIараш хьаелларгья дешархошта хьалхашка.

«Дешар» яхача беркате-ча къаман проектага ГIолла дIабихьар из болх. «Юггазстрой» яха фирма я болх дIабихьар. 3,8 гектар доазув да ишколо дIалаьцар. 2021-ча шера гурахьа дIадоладаьдар из гIулакх. Гишлой балхах йолча министерствос тIахьожам беш, дIабихьаб из болх.

«700

дешархо

тIаьцаргола ишкол кхозза вIаштIара яь я. 595 млн сом рузкъа да цу балхага дIадахар. Таханарча хано дIадеххача тайпара, мел эшар долаш хургья керда ишкол. ДегIа могошал эшаненача берашта лаьрхIа а, цхьацца кердадараш юкье-доладаьд цига.

Лора кабинет, царгаш тоаю моттиг, библиотека, кхача кийчбеш йола моттиг, йоккха спортзал, актов зал, иштта кхьаьдараш а хургда ишколе», - дийцар тхога Гишлой балхах йолча министерствос. Иан хьалхара бутт бовш, кийча хургья ишкол.



Дешара моттиг тоаергья кердача ишколаша

Султиганакъан Йоакъап

Дуккха кердадараш чулоацаш хьалъярга хьежжа, дешара оагIон хьал тоадеш хургья тIехьарча шерашка вай мехка хьалъеш латта ишколаш. Из хоам «Сердало» газетата бир дешарей Иилмани гIулакхех йолча министерствос.

«Къаман «Дешар» яхача

проектага ГIолла Берда-Юрта хьалъеш латта 250 бера лаьрхIа ишкол цигарча бахархошта доккха совгIат да. Моттигера къаьна ишкол тоьаш цахиларах, кхьыча юрта дIаухаш, дешаш да бераш ухх массехк шера.

Керда ишкол, хиланза яргIоацаш, эшаш яр укхазе», - дийцар ГIишлой яра балхах йолча министерствос.

Хьинаре къахьегаш боаьх

болхлой. 250 млн сом хьождаьд паччахьалкхено цу ишкола лаьрхIа. ХьатIадоагIа шу йистедоалаш, кийча хила езаш я из, Дала аьннадале.

«Тхона доккха совгIат хиннад цу ишколах. Лоалаха ядача моттигашка ухаш, деша дезардац берий. Дукха хьийжадар тхо цу тайпарча йоккхача ишколага», - аьлар Берда-Юртарча вахархочо.



15,5 шу деза вай мехкахошта цхьа миллион ахча Іоаде

Султиганькъан Йоакъап

Юкьерча боарам тІа латтача алапе тІара 10% ахча дІадеккаш хилча, 15,5 шу ха еза вай мехкарча бахархошта, цхьа миллион рузкъа Іоаде. ЛаьрххІа дІабихьача тохкама балхо гучадаькхар из.

«РИА хоамаш яхача оагІоно ше дІабихьача балхах язdechунга хьечача; Чукотке, Ямало-Ненецки автономни кураш тІа, Магадане бахача наьха аьттув ба, кычачьа бахача нахал сихагІа миллион Іоаде», - йоах цох дувчача оагІон тІа.

ХІаьта, ПалгІай мехкарча бахархошта, юкьерча боарам тІа латта алапи теркалдича, кхозза дукхагІа ха (15,5 шу) эш миллион Іоаде.

«Кьилбаседа Кавказа чудоагІача мехкий алапеш лакха цахиларах, лохагІа лагІа тІа отт уж цу гІулакха юкье», - йоах из дош техкараша.

Из гІулакх довзаш болча болхлоша яхачох, Кьилбаседа Кавказе боккха дезалаш ба, болх боацаш лела нах дукха ба. Из гІулакх аттачачьа даккха, вахара - экономически хьал айде деза.

Іаьдало бахархошта бувзам лелабарах, пайда боал

Султиганькъан Йоакъап

ПалгІайчен паччахьалкхено белгалдир, доал деча даькъ тІарча Іаьдало шахьара, юрта, кхален бахархошта бувзам лелабеш хилар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага республикан министрий кабинетю.

«Магас» яхача къаман канале гІолла, маьцхали бетга денз,

дІахьош я «Муниципальни сахьат» яха программа. Цунга гІолла шоайла бувзам ба телехьажархой; шахьарий, юртий кулгалхошта. Бахархой таро я, хІанз укх сахьате йолча хана, шоаш бахача юрта нийслуш долча кхоачамбоацарех дувца», - йоах хоамю.

Иштга Кьоастой Іаьдал-Хьамида, Инаркьерча Укуранькъан урамагІа бахача наьха

хаттара жоп луш, шин кІира цар дехар кхоачашдергда аьннадар; ишкола, маьждига тІабода никъ тоабеш. Ше денна дош кхоачашдир МагІалбика кхален администраце, берригача урам тІа асфальт Іобиллар.

Цул совгІа, асфальт Іобуллача хана Укуранькъан церагІча урам тІа бахача наха дийхар тІехьара тІа, Іоахарганькъан урам а тоабар. Урамаш тоа-

деш, никъ Іобилла безаш хинна дІоахал 400 метр дар хІара урам тІа. Говзанчаша яхачох, цхьан итт шера укхача кхы бІехал а колдаш а фуй ховргдац наха. Шаьра биллача наькъю гІадбуг юрта баха кьонабараш а, уж шоай велосипедашца моттигерча номер 23 йолча ишколе а физкультурно-унахценом комплексе а ух.

МагІалбике НурадиловгІар Ханпаша урам тоабир

Курскенаькъан ИбрахІим

МагІалбике, керттера урам тоабеш, деш хинна балхаш йистедаьхар. Цох хоам бир «Сердало» газетага моттигерча администраце. НурадиловгІар урам тоабара балхаш дІадихьар, моттигерча бюджетта чоттах.

«Тоадара балхаш дІадоладаьдар, карарча шера ардара бетга. Цу урам тІа бахача наьха а машенашца леларий а хьалаш тоадара асфальт биллаб, керда наькъа такилгаш Іодаьхкад, урамашкара сердал кердаяьккхай, гаьнаш дІатийдай, цул совгІа, 300 метр



йІаьха хин турбаш хийцай», - йоах лаьрххІаца хоамю.

Урамах цІи тиллай Советски Союза Турпалхочун

НурадиловгІар Ханпаша сийна, МагІалбике эггара дукхагІа нах лела урам ба из, дукха ха яр из тоабе безаш хинна. ХьалхагІа

цу даькъ тІа цхьацца балхаш дІадихьа хиннадале а, уж тоьаш хиланзар», - аьлар Кхоартой Илеза.

Вай республико 78 зІамига автобус ийцай, юрташка гІолла нах дІа-юха кхувла

Курскенаькъан ИбрахІим

Кастлуш, ПалгІайче керда транспорт болх бе йолалургья. Из хоам бир, РФ паччахьалкхен кулгалхо Хуснуллин Марат керте а волаш, Росийски Федераци моттигаш

дегІайоалаяра йолча комиссе кхетаче дІахьош. Гойтама конференце дакъа лоацаш бар ПалгІайчен премьер-министр Слостенин Владимир, вице-премьер Фурсов Олег, Фаттахов Тимур, тайп-тайпарча доакьой викалаш, яхаш, хоам бу

«Сердало» газетага ПалгІайчен кулгалхочун, паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

ПалгІай Республикан промышленности, таьрахий дегІаахара министерствос, «Юг-Авто-Сервис» ООО цхьа-

на чоагІо яьй, юрташка гІолла лелара йола 78 зІамига автобус хьальяйта. Цу гІулакха 300 млн сом лаьрххІа дола казанчий кредит чоагІадаьдар.

Цу зІамигача автобусашка 20 саг хоалургва, хІанз лелаш йолчарел йоккхаргІа я уж.

Вайна хинна кІаьнк хьалехар Наьсарера

Султиганькъан Йоакъап

Наьсарерча Іаьдала болхлошта гучадаьлар, вайна хинна 18 шерга кхачанза вола кІаьнк мичаьха Іеш ва. Из хоам «Сердало» газетага бир МВД болхлоша.

«Наьсарерча МВД болхлоша дІабихьача балхах гучадаьлар, мичав ца ховш вайна хинна кІаьнк керттерча маьждига гаьна воацаш, Кхоартой Жабраила цІи лелаеца урам тІа Іеш хиннилга», - йоах тхога кхавчача хоамю.

Из ше волча нахага дІавеннав. МВД болхлоша юха а кхайкарал ду бахархошка, боккьал а тІаьхожам лоаттабе шоай берашта, кагирхошта! Фийла хила! Уж мичаьха лел тохкаш хила!

390 эзар сом лочкъадаъ зуламхо лохаш ва Гаьдало

Султиганаькъан Йоакъап

Оапаш бийца, 390 эзар сом лочкъадаъ зуламхо лохаш ба Магасерча МВД болхлой. Из хоам «Сердало» газетага бир Гаьдала болхлоша.

МВД болхлошка латкъа енача кхалсага дийца-чох, банка болхло Золоторев Виктор ва со яхача сага, хьа карта тIара 100 эзар сом Украинерча малав ца ховча сага дIатIадахийта гIерташ зуламхой ба, аьнна, из Iехаяь, 390 эзар сом цун карта тIара дIадихьад», - йоах тхогарча хоамо.

Тахан каст-каста нийслуш да уж хIамаш. МВД болхлоша дуккхаза кхайкадаьд, ма даггара кхайкадеш а латт; боккъал а шоашта ца бов-зача нахаца бувзам ма лоттабте, шоай карта номераш цхьаккха сагага дIа ма ювца, яхаш.

Банкаца дувзаденна гIулакх банке дIадаха къоастаде деза!

Малав ца ховча, банка болхло ва со яхача сага-цара къамаьл дIаьх ма де! Иштта тийшаболх нийсбелча, Iалаьмате чехка дIатIагIо Гаьдала болхлошта!

Полице болхлошта духьала гIулакх хьадийллар вай мехка

Султиганаькъан Йоакъап

Наркотикашта тIагIолла кхостадаъ харц гIулакх бахьан долаш, бехтокхаме озаргба Гаьдало полице болхлой. Из хоам «Сердало» газетага бир республикерча СУ СК.

«ДIабихьача тохкама балхо гучадаьккхачох, 2023-ча шера ахан хьалхарча бетта 27-ча дийнахьа цхьаннахьара наркотикаш Iалашьаь, даггара духьале еча вай мехкарча вахархочун машена чу дIачуьаьхкай цар. Цул тIехьагIа, цун машена чура шоашта наркотикаш кораяь, аьнна, протокол оттадаьд. Ахан кхоалагIа бетта 3-ча дийнахьа, бехк боаца саг набахта чувеллав цар, цунна духьала гIулакх хьадийлла», - йоах тхогарча хоамо.

Бехке бола полице болхлой дIалийцаб, тохкама болхлоша дех, уж набахта чубокар. Из гIулакх дIахо а тохкаш да.



«УнахцIенон цIермашин» яха болам дIабихьар

Коазой Мадина

Магаса юкьамметте, Заьзганаькъан Идриса цIерагIча проспекта тIа, итт сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца, республикан унахцIенон

министерствос «УнахцIенон цIермашин» яха болам дIабихьар, яхаш, дийцар боахама зарбан болх лелабераша.

«Из моттиг хетаяь яр, республикан бахархой сакхетам со-

вбаккхара, лорашка уж чакхбахара, царга унахцIенача вахара никъ лелабайтара», - аьлар ГIалгIайчен унахцIенон министерствос.

Берригаш а тIахьех лорашка чакхбалара, шоай могошалга

хьажара. Барчча дийнахьа цу тайпара болам дIахьош хиннача, дукха нах тIабаьхкар. Царна юкье бар «ГIалгIайче» яхача НТРК болхлой, цар таро хилар, шоай балха гаьна ца болаш, лорашка чакхбала.

Хьалхара гIо дарах йола чемпионат дIайихьар республике

Гаьгенаькъан Мартина

«Хьалхарчар болам» яхача оагIон доакъашхошта юкье, хьалхара гIо дарах йола моттигера чемпионат дIайихьар вайцига. «Сердало» газетага из хоам бир цу гIулакха хьалха латтараша.

«Тайп-тайпарча моттигашкара 40 тоаба гульелар Шолжа-Шахьарерча цIерца къовсам лоаттаберий колледже. Берийи, кагирхойи болам гойташ болча ерригача Россе оагIон кагирхо-

ша дIахьекхар, гIо эшача наха эггара хьалхара новкъостал шоаш мишта дергда. МоллагIа хатар нийсделча де дезараш юкье доагIаш дар декхараш.

Хьалхара моттиг кхачар МагIалбикерча № 2 йолча ишкола, шоллагIа моттиг Шолжа-Шахьарерча № 5 йолча ишколо якккхар, кхоалагIа моттиг йихьар ТIой-Юртарча № 4 йолча ишкола тоабо», - дийцар тха газетага ВДДМ «Хьалхарчар болама» моттигерча викалаша.



Хургболча архитекторашта дийцар, наркоманех хьадоалача зуламах

Султиганаькъан Йоакъап

ГIалгIайчен хургболча архитекторашта, дизайнерашта дийцар, «Россе бераш» яха сиха хьехам лу болх дIахьош,

наркоманех хьадоалача зуламах, яхаш, хоам бу«Сердало» газетага Магас шахьара администраце.

«Архитектора, дизайна» кол-



леджа студенташца лоархIаме къамаьл деча дакъа лоацаш хилар моттигерча МВД чуйоагIача Юкьарча совета доакъашхой, ГIалгIай республикан унахцIенон министерствон керттера нарколог, берашта тIахьожам лоаттабара отдела болхлой, кхувш боагIарий гIулакхех, цар бокъонаш лораярх йолча шахьара администраце комиссе доакъашхой, Магас-Шахьаре гIолла йолча Россе МВД ПДН отдела инспектор», - йоах хоамо.

Къамаьл деча юкья, хьалдика довзача говзанчаша деш дола хьехар хьаьца таро хилар кхувш боагIарий. Республика керттерча нарколога Ваделанаькъан Джамбулата, иштта

кхьча доакъашхоша дийцар наркоманех хьадоалача зуламах, цо саг, ший доалара ваккхе, хIалаквеш хиларах. Керттера теркам тIабахийтар, гIаьле озар, корта бохабу малар молаш хилар наркоманега кховдара хьалхара бахьанаш хилара.

ЛерттIагIа сага цIаккха а леладергдац ийрча вахара наькъаш, из массахана дикача хIаманна тIехьа ший уйла ерзаяь хургва, аьнна, хьоахадир къамаьл даьраша. Магасе гIолла йолча МВД ПДН оалача отдела инспектора Пхьиленаькъан Х. С. дийцар берашта РФ законах, наркотикаш лелаярх, уж йоаржаярх уголовни бехтокхаме озаш хиларах лаьца.



Малашб ца ховча нахагара хIамаш ма ийе, яхаш, кхайкарал ду бахархошка

Султиганаькъан Йоакъап

Интернета оагIонашка гIолла хIамаш йоккаш багIача, малашб ца ховча нахах ма теша, царца бувзама ма дувла, яхаш, кхайкарал ду МВД болхлоша республикан бахархошка. Из хоам «Сердало» газетага бир цигарча болхлоша.

«Интернета оагIонашка багIача нахагара хIама эца отте, цар Iежабу бахархой. МВД болхлоша массехказа кхайкадаьд, маьха чухьнаьха хIама йоккаш да тхо яхача нахага ла ма дувгIа, царга шоаш Iежа ма дайта, яхаш. Шоай карта номераш, телефона номер цу нахага дIа ма ювца! Бовзаш боацача нахага ахча дIа ма ахийта!» - белгалдир полице болхлоша.

Нагахьа иштта тийшаболх шоашта хиннабале, Iалаьмате чехка дIатIагIо Iаьдала. Оаш сихагIа Iаьдал оарцагIа мел доаккх, сихагIа гучабаха тарлу зуламхой.

Кашамаш тоадара балхаш дIахьош да

Курскенаькъан ИбрахIим

ПалгIайчера кашамаш тоадара болх дIахьош ба. Эккажкьонгий-Юрта диаш кашамаш тоадаь даьннад, хьалхагIа пхиаш кхы а тоадаьдар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага доал деча даькъ тIарча администраце.

«ХIанз тоадаьча Оздой урамагIа долча кашамашта гонахьа керда карт яьй. Цул совгIа, кашамашта чура доазув а, иштта цига хьабоагIаш бола

никь а тоабаьб. Эшаш бола гIирс чулелабе йоккха йоаца гIишло а хьалъяьй. Моттигерча бахархоша дика зувш да уж хувцамаш, цудухьа дукханах боагIа укхача баркал ала, шоашкара цу тайпара болх бе вIаштIехьадаргдоацилга кхета а деш», - аьлар хоам.

Уж доацаш а, Кирова урамагIа дола кашамаш тоадаь даьннад. Цар 4 гектар лаьтта дIалоацар, царна гонахьа карт яьй, эшаш бола гIирс чулелабе гIишло хьалъяьй, йовхал а чуйилла.

Из проект мехка кулгалхочо Келаматанаькъан МахьмудIаьлас, «Сафмар» яхача дикача гIулакхий ганза кулгалхочо Гуцаранаькъан Микаила баьча бартах дIахьош я. Кашамаш тоадеш мел долча, лаьттан хьал а теркалду, иштта бахархошта фу хет а хьож. Хидиранаькъан урамагIа дола кашамаш юрта эггара кьаьнагIчарех да. Моттигерча бахархоша белгалду; уж кашамаш эггара чIоагIагIа кердадеха дезаш хиннарех дар, яхаш. Болхлоша деррига дика кхоа-

чашдаьд, бахархой раьза ба цу гIулакха.

Иштта Осканаькъан урамагIа дола кашамаш а тоадир, вешта аьлча, юртара кашамаш дерригаш а тоадаь даьннад.

Белгалду, ер шу йистедоалаш, 40 кашамаш тоадаь даха лерхI, царех 33 бусалба наьха, 7 кераста наьха да. ХIанз дIахьош долча балхашка хьежача, ала йиш йолаш да; лаьрхIача ханал хьалха уж йистедоахаргда, аьнна.

Илдарха-ГIалий тIа, наьха дехарах, хий чудиллад

Султиганаькъан Йоакъап

ПалгIайчен Илдарха-ГIалий тIа, наьха дехарах, моттигерча Iаьдало хий чудиллар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага шахьара администраце.

«165 метр йаьха хин турбаш чухьакхай. Доал деча даькъ тIарча кулгалхочо нах тIаэцаш дола ди дIахьош, 73 шу даьннача Хьоашаланаькъан Мустафас Iудийшар, лоалахарча урам тIа ухаш, хий кхухьаш багIача 10 де-

зало шоашта хий чудиллар дехаш яздаь каьхат. Шахьара кулгалхочо Дидиганаькъан Ахьмада тIадиллача дехарах, Бачаланаькъан урама даькъ тIа хий ца доагIаш хиларца дувзадена дехар кхоачашдир», - йоах хоам.

Бахархоша баркал аьлар моттигерча Iаьдала, цу тайпара сиха шоай хьашт кхоачашдарах. Мехка шахьарашка, юрташка бахача наха йоагIаш йола терко еш хилара, цхьа дика масала да из.



300 метр хин турбаш хийцар Наьсаре

БIарахой Муслим

Наьсар-Кертерча Газгиренаькъан оалача урам тIара 300 метр тишъенна хин турбаш хийцар болхлоша. Из хоам «Сердало» газетага бу шахьара администраце.

«Хин турбаш лелхаш, хатараш хулар цига касткаста. Цудухьа, хьоггехь хувца езача кхьача хин турбаш хувца лаьрхIар администраце. Цига ишкол, берий беш я, цунга хьежжа, хий лекьача йоккха халонаш хулар цу моттиге», - йоах хоам бераша.

Шолжа-Шахьара Iаьдало болх беш цахилар, белгалдир ГIалгIайчен халкьа фронто

ГIазданаькъан Ахьмад

Шолжа-Шахьара Трудовой урам тIа баха нах латкьаш хилар ГIалгIайчен Халкьа фронтага, моттигерча Iаьдало шоаш теркалбиц, яхаш.

Дукха ха я ийккха хин турба баьхан долаш, царна хьалхашка халонаш нийсвенна, шахьара Iаьдалга дIатехача, телефон а пайда бахьаш яц, дIаваха дIааьннар а дIатIаэцац.

«Цхьа бутт ха я Шолжа-Шахьара бахархой, цу хи чу когаш бетташ, хьал-ю уха, деррига а ийккха хин турба тоаеш цахилар бахьане да. Бакьда боабашкаш чIоагIа дикахетар хинна кхест, цига шоашта из хий нийсдаларах.

Бахархоша яхачох, уж администраце баха хиннаб, телефонаш а йийттай, бакьда хувцалуш хIама дац. Администраце болхлоша аьннад: «Турбаш кьаьна я, шоай чотех хувца!». Из хоам бир «Сер-

дало» газетага ГIалгIайчен Халкьа фронто.

Цун болхлоша Шолжа-Шахьара администрацега кхайкарал дир, наьха хьашташ сихонца кхоачашде, аьнна.





Забзганакъан Идриса сийленг догӀа лерхӀ вай мехка

Гаьгенакъан Марина

ГӀалгӀай паччахьалкхе хьакхоллаш къахьийгача Забзганакъан Идриса лаьрхӀа сийленг догӀаргда, кхоллама яхье хьахержача суртага хьежжа. Из хоам «Сердало» газетага бир культуран гӀулакхак йолча министрствон болхлоша.

«Цу гӀулакха хьалхаэттар я культуран гӀулакхак йола министрство. Иан шоллагӀча бетта 23-ча денга кхаччалца, дӀачуийдергда дехараш. Дакъа лаца йиш йолаш ва моллагӀа вахархо. Яхьашка белгалдаьча хӀаманга кхоачаш хила деза сурт. Иан тӀехьарча бетта 1-ча дийнахьа хоржаш хургба дикагӀбола болх», - йоах тхога бенача хоамо.



Маьттигах хӀамаш хьаю говзал гойтар суртанчий музее

ГӀазданакъан Ахьмад

Маьттигах тайп-тайпара хӀамаш хьаяра говзал йовзийтар, суртанчий паччахьалкхен музее. Из болх дӀабихьар яр лакха кулгаговзал йола Коазой Ясмина.

«Цу тайпара болх йомабеловш, барашта дӀахьош кхетаче яр из. Ясминас хьалхадоккхаш, маьттигах тамашийна хоза хӀамаш хьае, говзал караерзае аьттув хилар музее хьабакхари.

Дега тоам хинна дӀабакхар дакъа лаьцараш», - дийцар «Сердало» газетага музееерча зарбан болх лелабераша. Цига дакъа лаца йиш йолаш вар моллагӀа саг.



Узбекски драматурга язъяьча пьесах, спектакль гойтаргья вай мехка

ГӀазданакъан Ахьмад

«Маьр-нанеи ялх нуси» яха спектакль хьокха кийчлуш ба драматически театра актӀераш. Из пьеса язъяр ва узбекски драматург Хусонхаджаев Саид. Хьажархошта гургда,

говзача Фармон-бибис ший цӀен мишта доал ду.

«Керда театральни проект кийчъеш, дукха къахьега дезаш хул театра тоабан. Хьажа баьккарий дог ураоттадеш, царна сакьердам боаккхаш из спек-

такль хургйолаш, шоай еррига говзал юкьейоалае езаш хул актӀераш. Хьинаре кийчо еш кхест уж таханарча дийнахьа», - аьлар «Сердало» газетага театре.

РежиссӀер-оттаяьр Ахкилганакъан Фатима я. Керда

ролаш ловзае, бокъонца долаш санна хьажархошта из духьалдахьа йомавала атта дац. Кердача спектаклацара болх цар мишта вӀаштӀехьабакхана ховргда вайна, спектаклага хьажа гулделча.



Наьсарен искусствай берий ишколан дешархоша шоай ноаношта цӀай дир

ГӀазданакъан Ахьмад

Наьсарен-Шахьара искусствай берий ишколе, дуненна дукхача мехкашка дездеш дола Халкъашта юкьера наьна ди долаш, царна хетадаь концерт делар.

Кхетаченах сийрда ди хилар берашта а ноаношта а. Ашарий совгӀаташца кхайкадир ноаношка эггара дӀайхагӀа дола дешаш.

«Концерте, цхьа саг юстара ву-

саргвоачаш, дог тохадолиташ дола кӀаьда дешаш аьлар ноаноех.

Бераша боккхача бехктокхамца дӀадихьар из концерт; хӀара или, йиш дег чура оалаш.

ЗӀамигача доакъашхоша а дика дакъа лаьцар», - аьлар «Сердало»

газетага ГӀалгӀайчен культуран министрствон.

Концерт луш, хоалуш дар сийрда, йӀайха, безаме из моттиг хилар, хӀаранена хеталора, ше боккхача дезала цӀайна доакъашхо волаш санна.

Дешархошта бовзийт, йомабу лоӀамхой болх

Гаьгенакъан Марина

ГӀалгӀайчен дешархошта юкье каст-каста дӀахьош я лоӀамхой болх бовзийташ йола кхетаченаш, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага юкьара цьханкхета-

раш кийчдечар.

«ВолонтӀераш, цар ГӀалгӀайче дӀахьош бола болх» - из да дешара кхетаченна керте латтар, цига гӀолла берашта довз лоӀамхо яха дош, цу мугӀларашка

кхьачача цар кхетаду, цахаддаш дикача гӀулакхашта юкье дакъа лоацаш хиларо малагӀа пайда лу сага вахара», - дувиц хоамо.

Белгалду, «лоӀамхочун ишкола» яхача Ерригроссе бола-

мо кхувш боагӀарашта тайп-тайпара аьттонаш луш хилар. ХӀанз укх сахьате, ГӀалгӀайчен волонтӀераш къахьегаш ба культуран, экологе хьал тоадеча, лорий гӀулакх кӀоаргдеча лостамаргӀа.



Кхувш йоагIача тIехьенна экологи йовзийт

ГIазданаькъан Ахьмад

Наьсарен №1 йолча ишколе ера, «Аьрзи» яхача паччахьалкхен Iалама заповедника экологие отдела методист. Цо дийцар «Экологие доккха

дешаш, уж кхоачашдар» яха къамаьл, цига дешархоша лоархIамеча хаттарашта теркам тIабахийтар, гонахьара Iалам лорадара дола дешаш дийцар.

«Цу тайпара дIахьош йолча кхетаченаша шоашта хьалхашка декхар оттаду, гонахьара Iалам лорадара кхувш йоагIа тIехье тIахьехаш. Къамаьл дIахьош, дешархоша дукха хаттараш делар, иштта шоайла дIа-

юха къамаьл дарца дIахьош яр из кхетаче. Эггара лоархIамегIа дола хаттараш луш хиннача берашта совгIаташ делар», - аьлар «Сердало» газетата «Аьрзи» яхача паччахьалкхен Iалама заповедника викалаша.

«Кхетам балара даькъе хьехархочун лоIам» яхача яхье котьяьлар вай мехкахо

ГIазданаькъан Ахьмад

Нохчий Республикан столице хилар, «Кхетам балара даькъе хьехархочун лоIам» яха мехкашта юкьера, 20 шу даланза долча барашта кхетам баларах бола Ерригроссе болам.

Грант луча яхьашка дакъа лаца ловш ба вай кагирхой

Гьаьгенаькъан Марина

Беркате хургйола проекташ шоашкара кхолла ловш ба тахан вай кагирхой. «Дагадехачунгара - проектага кхаччалца» яхача лекцеша доккха гIо ду царна. Из

хоам «Сердало» газетата бу кагирхой гIулакхех йолча комитетата болхлоша.

«Дешара лекце керте-ра декхар - цхьацца проекташка гIолла вай мехка бизнес йоаржайр», - белгалдир

цу даькъ тIарча болхлоша. Лакхарча, юкьерча дешара моттигашка Илма Юмадеш болча кагирхошца кхетаченаш еш, царна пайдане, беркате хургдолча хIамаех дувцаш ба КДМ викалаш.

«Роскагирхой. Гран-

таш» яхача оагIоно гIо деш дIакхухьача лекцешка, кагирхошта довзийт бизнес-план мишта оттае еза, маркетинга наькъашца дувзаденнараш, ше дIадоладаьча хIаман доал мишта де деза, иштта кхьыдараш а.

Халкъа кхоллама цIен кулгалхошта, дайзар дикагIа дола балхаш

ГIазданаькъан Ахьмад

Россе цIихезача артистка Йовлой К. А. цIерагIаца Республикан халкъа кхоллама цIен кулгалхо Котанаькъан Марем, цигара исбахьален кулгалхо, искусствай гIорьяьнна болхло АбдурзаковIар Аьсет дакъа лоацаш хилар кхетачен балха юкье, из хетаяь яр Кьилбаседа-Малхбузехьара, Кьилбаседа Кавказа, Кьулбехьен федеральни куран тIарча культурах пайда эцара дешашта. Гуча-къамаьл деча кепара дIахьош яр кхетаче, цунна керте яр проектни офиса кулгалхо, Российски паччахьалкхен лаьрххIа йолча искусствай академе ректор Пахомова Елена.

«Кхетаче вIашагIтехача кхоллама лабораторе балхах дийцар Аьдагий Республи-

бликан, бIаргса доацача наха лаьрхIаца библиотекан ИТЛ кулгалхо Корниенко Иринас, Гьабартой-Балхарой халкъа исбахьаленна карагIдоалачун, кулгаговзала республикански центра кулгалхо Урусов Аслана, Калининградски областа, Гурьевски доал деча куран тIарча администраце культуран, кагирхой гIулакхашта, туризманна, спортах йолча урхалленен кулгалхо Кульманская Светланас, Илман боллочо, Волгоградера исбахьален искусствай Машков И. И. цIерагIаца музея ИТЛ кулгалхо Лучкина Елена, Архангельски «Соломбала-Арт» яхача культуран центра менеджера Шестакова Аллас. Шоаш болча моттигашка дикагIа тIайца а довзаш а долча балхех дийцар цар», - аьлар «Сердало» газетата ГалгIайчен РДНТ кулгалхо Котанаькъан Марема.

Белгалду, ГалгIайчен

кхоллама лабораторе, «Дика гIулакхаш дар» яха болх ба юкьебоалабаь, цу лостамагIа Юкьерча Ачалкхе, цахадаш могашал эшаенна бераш топпа-

рах хIамаш хьае Юмаду. Из проект хьаеллаш ший дакъа юкьедена а, ше дикача оагIорахьара дIагойта а да ГалгIайчен халкъа кхоллама цIа.



Магас-Шахьара лицей-берий беша биологе хьехархочо Кьоастой Зинаидас котало яккхар, «Берашта, кагирхошта эхь-ээделах кхетам луча, Даьхенцара безам совбоаккхача даькъе дешара дикагIа йола программа» оттаярах.

«Кьоастой Зинаида начIал дола кьона хьехархо я, тайп-тайпарча яхьашка белгальяьнна. Из «ГалгIайчен шера хьехархо» яхача яхье котьяьлар 2020 шера, иштта «XXI БIаьшерен хьехархо» яхача республикан кьонана хьехархой яхье котьяьлар из. Цул совгIа, дIадахача шера «Дешара корта. Ишкола» яхача Ерригроссе ахфиналага кхьаьчар. Дукха ха йоацаш, вайцига дIахьош хиннача Ерригроссе «Илма ДНК» яхача хьехархой олимпиаде котьяьлар из», - аьлар «Сердало» газетата ГалгIайчен дешара, Илман министерствон зарбан болх лелабераша.

Шолжа-Галий тIа дIахьош хиннача яхье дакъа лаца яхалехь, Кьоастой Зинаидас вайцига дукха коталонаш яхьаяр, цига а котало яккха гIерташ, дакъа лоацаш вар 26 сар.

Мичахъара хъадоагIа гIалгIа яха дош?

Бакъдолдох тарадар

Гарчакханахъан Сали

Дукха ха яц гIалгIай йоазув кхелла. Укх шера 100 шу дизад цун. Илманхоша эггара хьалха гIалгIай дешаш шоай дошлорашта юкьедихъад XVIII бIаьшере чакхдоалаш. Царех хиннав П. Паллас. ДIахо вай метта гIа къахьйгад шерра бовзаш болча И. Гольденштедта, А. Старчевске, П. Услара. Бакъда бокъонца гIалгIай каххата мотт хьахила болабенаб революци яьнначул гIехьагIа. Из хIанз а бизза этта баланза хилара тешал деш, цхьан хана-юкьа дицденна лаьтта дешаш гучадувл вайна. Царех нонагIдараш хьа мишта хиннад Илманхоша тахан а цIенхаштта техкадац.

Вай къаман цIи хинна дIадахад гIалгIа яха дош. Вайнах Даькъасте бах, Кукале хана денз. «Царех лаьца эггара хьалхара хоамаш кордаьд, кордоагIа тхьовра хьалхарча антични эрмалойи, гуржийи, эрсийи источникаш гIара, - аьннад филологически Илмай доктор Куркъанахъан А., - исторически документаш гIара укх тайпара цIераш корайоагIа гIалгIаех йоахаш: галгаи//геллаги, кисты//кусты, дзурдуки, гаргары//гергары, глигви, глигви-кисти, ангуштин-

цы//ингушевцы».

Мичахъара хьадаьнна, малагIа маан, фу овла болаш дош да из гIалгIа яхар? Тутайнахъан Албаста гIала (башня) яхача деша овлан гIара хьадоагIаш да из аьннад. Цхьадолча даькъе цунна мукIарал деш ва Дахкилгананхъан Ш.

Бакъда царна хетар нийса доли-те, аьле, шеко йосс. ЦIихезача эрсий Илманхоша Семёнов Л., Крупнов Е. яхачох, вайнахьа гIалаш вай зама отталехь VII-V бIаьшере хьалха яьй, УмаровгIар С. яхачох - XI-XII бIаьшерашка. ТIаккха уж гIалаш хьалйилцца, шоай меттала цIи йоацаш даьхад-те вай къам? Тамаш я-кх даьхадале. Вай ширача даьша шоаех йоаккхаш хинна цIи тилла хила мегадий эггара хьалха гIох яьча фусамех? Дика да, эггара хьалха гIала яха дош хиннад, гIаккха цох хьахиннад гIалгIа яха дош. Иштта дале, гIала яха дош а цхьантайпара хьахинна хила ма дезий, мичара хьадаьнна дош да из? Укхза уйла ййташ цхьа моттиг кораяьй сона укх гIехьарча хана, цу гIа соц уйла, цох хьахиннад аьнна хет гIала яха дош, цул гIехьагIа гIалах хьахиннад гIалгIа. МалагIа дешах хьахиннад гIала яха дош? Сона хеташ, из хьахиннад гIал яхача дешах. БIарахой Нинас, Коазой Нурдина, Хайренахъан Байаьлас оттадаьча



«ГIалгIай-эрсий терминий дошлорга гIа» да гIал яха дош, цун маан да эрсий меттала аьлча щит. Цунгара хьадоагIа аьнна хет сона гIала яха дош, хIана аьлча гIал а гIаьрахоех е кхыча гIема юкье нах лорабеш бола гIирс хиннаб, гIала а гIалгIай лорабеш лаьт-

та чоагIале я. Цхьан овлан гIара дешаш да аьнна хеталу гIал, гIала яхараш. Вешта аьлча, гIал яхачох хьахиннад гIала, гIала яхачох хьахиннад гIалгIа яха дош.

Цхьан хана, аз яздаьдар, кIеззига кхыча тайпара; гIалгIа, гIала, ГIалан-чож,

ГIалайнахъан яха дешаш вIаший тара да, гаргара хила а тарлу, аьнна. Кердача уйлаша хIанз кхыдар, бакъдолдох тарадар гучадоах: гIал а гIала а чоагIаленаш я, цига-ра хьаьннай вай къаман цIи а. Цох шеко хила езац аьнна хет сона цхьанне а.

Нана - лакха лоам

Хьамсарча сагах лаьца

Батайнахъан Хьава

Фу хила йиш я укх дунен гIа наьнал хьамсарагIа?! Вайх моллагIчунна: зIамигача бера, кхийна-ча сага е воккхача сага - нана эггара езагIеи кхоачарагIеи я. Цо деннад бера эггара хьамсарагIдар - вахар! Наьна безама низ - хьан бустаргба из? Халкъа кица да; «Нанас берийс бетта дега кIал леладу, дIахойолча хана дег чу леладу», яхаш. Из иштта да, наьнал чоагIагIа дог лазаргдац вайх цхьан сага.

Деррига хоза дешаш хетадергдар аз сай нанна. Бакъда тахан из соца яц. Нана дийна йолаш айса яьккха ха, яьл-мален наIарех чу-ара ювлаш яьккхача санна хет сона, тахан из йоацача хана къаьстта а. Массаз бахац вайна да а нана а. Бакъда бицбенна ха-м ягIац цхьаккха минота.

Дукхаза хезад вайна; «Нана дIаьлчача йийий дег

гIара зиза Юдож» оалаш. Цунах тарра, из йоацаш висача дика хов цун хам.

Цхьаннена а къайле яц, керттера наьна ружкъа дезалхо хилар. Ший дезалхо-чунцара безам, боарам боацаш боккха ба наьна. КIаьда а къахетаме а кулгаш да наьна.

Уж сай наьна кулгаш цIаккха а дицлургдаоцаш, дег чу дисар сона цхьан дийнахьа. Со балхара чучеца, со йолча хьоашалгIа енаяр са нана. Дунен хало дика яйза саг яр из, цудухьа хетар ший ханал дикка къаьнагIа. Тхона чоагIа тоам хулар из еча, тхоай коа гIолла хьал-ю йодаш яйча, ма яьра цун йовхал хоалуш хулар тхона. Бераша кхааш доахар балхара чуйоагIаца сога: «Вайцига нани енай хьона!» - яхаш. Сайна хоа а луш, дега тоам хулар сона уж дешаш хьахезача. Цу ханашка башха нахага телефонаш а яцар, хIанз санна ховш хилацар, вена хьаьттача мара, саг воагIий а. Иштта нийсденнадар из а.

Са гIадьяхара мах баь саг варгвацар, цул везагIа хьаьша вацар са цIен. Хетаргахьа, из-м массане а иштта еза хул. Со цIагIа чуйаьлча, сона яйра Iаькъа чу сискал юлаш йоалла сай хьамсара, боча нана. Тахан санна бIаргашта хьалхашка латт сона цо сискала бустам боаккхаш гIагIолла йистош дIанийсьеш хьийкха кулг. Са бIарг тIасецар къаьстта цу гIа, ший тайпара ноанал хетар сона цо дечох, чам хулар цо кийчдаь даар дуаш, вIалла виза ца кхеташ. Ха яьнна хиларца, боча йолаш лорайора из, наггахьа мара ноанал гIа ца оттийташ. Из а цун ший догьэтгача мара хилацар. Цхьайолча хана оалар цо: «ХIанз аз дергда вайна ноанал, - гIаккха гIатохар, - кхы оаш дечул вогI а дергдац». Цудухьа дарий а хац, чоагIа гIадьяхар со, сай дезалца из фусам-нана хинна кхесташ бIаргайяча. Цу хана мара аз теркалдаь хIама а дацар из. Ший тайпара беркате кулг зийра аз цу даар

гIа. Хетаргахьа, се цунца яхаш цахилар хургдар-кх из. ЦIаьхьа, согахьа хьа а хьежа, нанас аьлар: «Хьо чуйоагIашехь а, даьй кхача кийчбе эттай со. Фу хургда сискал-кIодар даарал чам болашагIа?» Наггахьа мара са фусаме я раьза хилацар из. Гулакх дац, маьре яха йоI йолча дукха леста, оалар цо. Тахан-м башха лорадеш хIама дац из. Сайга хаьтгача, аз хIара кIира нана ший йоI йолча хьоашалгIа хулийтаргьяр. Фу дергда, вай Iадаташ иштта хилча, наха дер мара де йиш ца хилча? Хьалхара ноаной хIаьта а бар, эсала хIамаш ца дезаш. Уж-м хIанз а дацар эшаш, бакъда зама хувцалуш йоагIа, хIанз башха теркалдеш а дац из.

Наьна кулгашта де ца могаш хIама дац. Тхона болча тоама а, хIара шера баа сом хилийтара а, хозала а нанас кхьаь йоккха беш яр тха. Ахкан замалахьа сом кхьаьчача, сай нешашца цу гаьнашта кIалха юьргIа боаржабийя, ловзар со зIамига

йолаш. Гаьн гIара сом боаккхаш, из бохкаш санна ловзараш дора оаха, цхьа зIамига кор санна моттиг а йий, со йохкаш яр, са нешех эцархой хулар, иштта ловзараш дора каст-каста. Тика чура болх даим хоза хетар сона. Цу заман чухь хоза, кIай кий тилле, хьалхашка гIолг элле, тараз гIа хIамаш озаш латтарех хьагаш хулар со. Юхьанца аз лаьрхIар тика болхло хила. Бакъда болх геттара бехктокхаме хилар массаза дагахьа латтар сона, хIана аьлча сайх Iаьдала хIама хьарчар а кхерар, цо кIеззига юхатохар со цу балхах. ГIехьагIа лор а хьехархо а хила ловш ха ера. Царех цхьаккха кхоачаш а хиланзар.

Ха дIа мел йода уйлаш хувцалора. ЦIаккха а йиц-лургьяц наьнаца яьккха ха, эггара хозагIа йола ха яр из. Цхьаккха гIайгIа е бала хила йиш йий-хьогI укх дунен гIа, нана уллув хилча!?. Цхьаккха а дезалхо ма вусалва нана йоацаш, цох хьагаш.

Къаман кхача эргабаьннаб

Тахан вай дуача хламах

Гарчакханаькъан Сали

«Каст-каста хаза йиш я: «Вай хьалдуаш дола хлама а дац, саг могош хургволаш», - яха дешаш. Тика чура ийцача тлайх 20 процент мара цена тлоа баллац, проценташ тлалатташ я кюлд, налха, кхыдола даараш. Малав цунна бехке? Хланз юрташкара кхалнах а тлехьа етт лелабе, беш лелае безам болаш бац дуккхабараш. Цигара хьадоагаш да цхьадола зуламаш. Цагла тлоа е даьтта доаккхаш бола кхалнах дукхагбараш длабаьннаб. Кьулг, сепаратор фу яхилга да ховш а бац цхьабола кхалнах. Шоаш коартол, хьажкIа, кабуц, Iаж, кхор, хьач кхебеш ца хилча, хьайбай маша яхилга фуд ховш ца хилча, хьахулаш хламаш да уж.

Сибре яйнача а лайнача а наха хам бора даара, маькха хьурмат дора, сий дора. Тахан дуккха хлама эргадаьннад. Се зламига волаш тхоай дезале нийсденна цхьа хлама цааккха а дицлуц сона. Цхьан сарахьа, боад кьовлабеннача хана, хьаьша вера тхацига. Из вар Яндарера Гоандалой Iалаудин яхаш. Тха даь-даь ноананоьх вар из. Нанас чоагла лоархлаш, бехке саг вар Iалаудин. Бакьда цу бийсан цунна отгаде мел дезаш дола даар долаш дар тха цагла, цхьан кердача маькхагара дIайиккхача. Ше шу отгадаьчул тлехьагIа, бехказьаьнна, нанас аьлар:

- Ер маькх геттара керда яц са, тикаш а кьовла ха я, фу дергда ца ховш йисай со тховсара.

ДIахьежа истола тIа оаркхилга чу латта маькх бIаргайча, воккхача сага аьлар:

- Из фу къамаьл да, Даьлах эхь ма дий из-м, ер еций маькх?

- Селханара маькх я из, - аьлар нанас.

- ВIалла хлама дац, вай укх сахьате хланз заводе хьайича санна хулийтаргья-кх из, - аьнна, велавелар хьаьша. -Хьабал дукха боккха боаца кеп тIаулла яй. Iочудоттал, шин пелгаца лакха хургдолаш, хий. Хланз Iочуоттабел цу чу берхIа буа кад.

Маькх чуйола дукха доккха доаца оаркхув цу када тIа а оттадаь, ногIар IотIадиллар цо яьна. Яй цIер тIа а оттабаь, 5-10 минота кхехкийтар. Шо тешаргдий хац сона, цул чам болашагIа маькх йинаьц аз цааккха а. Хланзза пешка чура хьаьккхача санна йIайха а кIаьда а яр из. Цу тайпара, хлама хьурмат де ховш а, вIалла доацача хламах чам бола даар хьаде ховш а бар, мохк бохабаьча хана моцал лайна нах. Тахан дуккхачар дIакхувс маькх, доаханна, жена дIателаш а нийслу. Уж майра, Даьлах ца кхера нах ба аьнна хет сона.

Дукха ха йоацаш, «Магнит» яхача Магасерча тика чу сайна дайна сурт дувца безам ба са. Юкьера ха хургйола вайнаьха кхалсаг, дукха йоккха йоацача пластикови банка чура кабуца салат а ийца яхар. Сона дагадехар 60-гIа шераш. Бустарг оалаш бола лоха, дахчан пед бар тха даь-наьна. ДIаьха истол хьамукьа а даьккхе, тхона урсаш хьа а деле, гали дIаьза йола кабуц ата Iоховшадора. Цхьа овла мара ца буташ, аьте Iобуллар пед биззал бола хьаьса сом. Цох тоха еьзача боараме моажаяр (марковка), кIома цIе сибаз, бурилг йола Iаьржа бурч, хозой лист, тух теке яшайоллар цо из. Хланз мо хIара цагла а уйча а батареикаш латтацар цу хана, йIовхал луш. Цагла пешкаш йоакхар,

уйча Iай шийла хулар. Цу чу цхьаннахьа юстара дIаоттабора цо из пед. БIарчача Iай из чам бола даар хулар шун тIа, юкь-юкье ша а боалаш.

Цул совгIа, вай цIадоагIаш Казахстанера ена сепаратор яр цун. Дахчак хьадаьча лакхача, биь ког болча дIаьхача гIанда тIа IотIацIоагIаь, ноанала цагла юстара латтар из. Шура хьайича, тха цагла хулаш бар тлоа, тлоа хьайича лувсаш кьулг бар. Лоа санна кIайча шаралара хланзза хьалгийцача налхага цхьаккха тайпара даьтта, хьонал кхоачаргьяц аьнна, хет сона. Дукха болх-м бар цу гIулакхаца. Етт лелабе безар, доакьар Iалашде дезар, хьайбанна кIалха цIено лоттае езар, сепаратор а кьулг а била безар. Бакьда хало йоацаш цхьаккха дика хлама хилац, кхьаьегарга хьежжа чам болаш даар, унахцIена кхача хулар шун тIа. Цу ханарча кхалнаха беш лелайора; коартол, хьажкIа, кхеж, новраш дIадувра. Тахан уж хламаш а дуккхачар тика тIара ийду, коа-карта беш йоллашехь а. КIезига ба беша кхьаьега ловраш. Цудухьа хьахул-кх, лакхе ма аллара, цамагараш а.

Лоалахой даьсса латтача цхьан цагла баха нах баькхабар. Мар-сесаг бар уж. Фусам-да могош вацар, хлама йиача дег тIа мистал увттар цунна. Кьаьстга а из лазар хьаьхьадора тика тIара ийца, дрозь тега маькх цо йиача. Из бахьан долаш, цагла хьаьь маькх я аьнна долаш цунга лораша. Алар пайда бий, из хьае ховш а е хьае ловш а цагла кхалсаг ца хилча. Масахана латкьаш хулар из мала саг ший лазара, цкьаза халахетар увттар а моттигаш нийслора цар дезале цу тIагIолла. ХIара ди мел доал, из кIалвусаш, тишлуш, гIеллуш латташ санна хетар сона. Цу хана зламига кIаьнк волча сона, гоама яр цун сесаг, могош воацача мара хIара дийнаьха цхьацац олг де цамагарах. Сона хеза-чох, дукха ваханзар цун цIен-да, сенах велар хац сона, амма цаI шеко йоацаш дар, цо буаш хинна кхача а цунна дарбане ца хиннилга.

Тахан наггахьа хургьяц, вайнаьха кхача кийчбе ховш йола кхалсаг. Сухараш, локьамаш хьае, фуаш кхарза хов дуккхачарна. Из-м моллагIа малача сага а ховргдолаш хлама да. Вешта аьлча, чоалхане хIама дац царца. Бакьда дIаьтта жувра хьалтIам, мухь тега сискал, чурех баь бIар, даьтта тIахьекха чIаьпилг, кIолд е коартол чуелла кхерза хингал, зоакаш, даьтта-кIодар хьаде ховш бола кхалнах дIабаьннаб. Хланзарчарна жIале нускалаш даша-дохка хов, котаме берхIа хьабе хац. Из деррига аз дувц, вай даар эргадолаш санна, могошал а эргайолаш латт аьнна хеташ. ХIаьта а даарех кхехка да истолаш, цар тIа боацаш кхача бац, хьазилга шурийгара дIа мел ийкхар долаш да. Дуккхача хIамаех баша а башац таханара нах. Из а нийса дац. Тахан миссел даараш цааккха хинна-дац вай фусамашка, цудухьа моллагIа хIамах ца вашаш, шийна оттадаь даар во хеташ, из дувцаш хила мегаргвац саг. ХIара сага ший таронга хьежжа оттаду шу а.

ЦIаккха дицлуц сона цкьа тхоаш наьнаца Сурхо тIа дахар. Сов зламига цу хана хиларах, низткьа мара дагадагIац сона из. Дезале эггара зламагIа хиларах, наьна кулг лаьца лелар со. Автобусаца тхоаш даха а цхьан гаргарча наьхацига тхоашта шу оттадаь а дагадоагIа сона. Тхона оттабаьр даьттагIей олг-



ши дар. Тахан кагирхошка даьттагIа мишта бора аьлча, цар бат озаш дайнад сона массехказа. Иштга дар вай мехкадаьнна хьалхара шераш. Таронаш яцар наьха. ДаьттагIа бора, клеж йоахаш латтача машадаьтталла хьоар Iочухьерцаш, из кегадеш. ТIаккха цу чу маькх IочуIетташ буар из.

Малараш а дар вай къаман ший. Корта бохабераш дац аз дувцараш. Хьогал йоаераш да. Тхоай цагла цу тайпара малар - масхам - кийчдеш хинна дагадоагIа сона. Йоккхача пхьегIа чу хий чудетте, цу чу е кIа е кен чубуллар, дикка из латташ ха яьлча, цIендийя, литте цох диса хий кхьча пхьегIа чу доттар. ТIаккха цох из мистдеш дола логIар теке, шекар теке, кхьа а цхьа ха йоаккхийташ, чам тоаболийташ, лоттадора. Из а унахцIена малар дар. Хланзарча кхалнаха, чьаьна меттел мала, сомех компот еш а гуц.

Вай заман чухьа мел эшар долаш да, хьаштдола даар кийчде йиш йолаш, амма уж кийчде безам бац таханарча кьоначар. АттагIа да тика чура кийчадар хьаьцаш. Вешта, кийчде а хац царна-м цу тайпара даараш. Цхьан хьехархочо, Белоруссерча йоккхача сага хьаьттар сога:

- Борщ юий Iа, дукха езий хьона?

- Еза, - аьлар аз, - я а юь.

- Коартол тега хулий из? - хьаьттар цо.

- Хул, даьра-кх, гуш а ма хулий из-м Iочухьежача, - аьлар аз.

Аркьальгьяха елаелар из сох.

- Борщалла улла коартол гуш хила йиш яц, хица дIайина, еша хила еза из, - аьлар йоккхача сага.

Цхьан фусам-наьнага хьаьттар аз из дош:

- Коартол тохий Iа борщак? Гуш хулий из?

- Урсаца ата а аьте, Iочутосс аз, - аьлар кхалсага. Кхийтар со цунна борщ е ховш цахиларах.

Йоккха коартолаш лела йиш яц цу чугIолла.

Цхьаькхача вай заман фусам-наьна яр соца балха.

- КIодар дукха дезий хьона? - хьаьттар цо сога.

- Деза, хьа мишта ду а хов сона? - аьлар аз. - Хьона хой кIодар де?

- Хов, - аьлар кхалсага.

- Мишта ду Iа из? - дух тIа вала лайра сона.

- КIолд ата а аьте, машадаьтта IотIадотт аз, - аьлар цо.

- Кхь хIама тохаций Iа? - хьаьттар аз.

- Фу тоха еза цох кхь? - аьлар кхалсага.

- IажагIа хIана хул из тIаккха? - ца аьлча Iеваланзар со. Хацар цу кхалсага кIодар де, цааккха даьдале тамаш а хийтар сона, хIана аьлча, кIолдах шод дIа а яьккха, фуа бели тоха деза. Из аз дIааьлча, цецъаьнна а яр соца къамаьл деш хиннар.

Даараш дукха а, чам болаш а, тайп-тайпарча къамий а да. Шолжа-ГIалий тIа Нохч-ГIалгIай книжни издательстве со балха волаш, цига арадаьккхар «Нохчий ноанал» яха ШериповгIар Эльзас оттадаь книжка. Из пайдане долга атта ха йиш яр. Дукха ца говш, наха ийца дIадаьлар из. Дуккхача наха хетта а хеттар из книжка, шоай цагла хилча бакьаьхьа хеташ. Цу тIа яздаьдар вайнаьха мерза а хьаьна а даараш: плов, шашлык, мерза дуга, хьовла, дулх-хьалтIам, кхьадараш - мишта кийчде деза. Магасе тика тIа вахача, цига цкьаза гора сона Кьулбехьен Кореера баькха, вай университетеш дешаш бола студенташ. Екьа яа хIамаш ийча царех кхьахийтта, се студент хинна шераш дагадийха, гаьна-ра баькхача хьаьшашта совгIата делар аз из книжка, цар дуаш дола хлама атта хьаде йиш йолаш а чам болаш а хургдолаш. Сона хеташ, царцара мехкарий чоагла раьза бар цу совгIата.

Даараш кийчдарца дувзадена, дукха зокх болаш хIамаш да вахаре нийслуш а литературан йоазошка дувцаш а. Укхазда дагадох сона царех цхьадараш. Шолохов Михаила «Поднятая целина» яхача романа тIа вувцаш вола воккха саг Шукарь бригадерча ахархошта яа хIама кийчеш вар, цо болхлошта йихьа суп, пхьида ког чууллаш хиннаяр, хетаргахьа, из цу чу нийсбеннабар даар кийчде хий хьаьцаца хана. Цхьаькха а дар зокх болаш. «Москва слезам не верит» яхача кинофильман турпалаш (Баталови Алентоваи) салаIа болх, Iалам хоза долча моттиге шашлык дергдолаш. Бакьда шашлык бежана дулхах делга дика гуш дар, овна тIа яькхача дулха йиьсаьна-ча чIегилгех. Из гIалат дар, хIана аьлча шашлык устагIан дулхах де деза бокьонцадар. Цул совгIа, цкьа Москве ваха волаш, шашлык даа безам болаш, аз ийцар а дар бежана дулхах даь, бийда а дар, хIана аьлча бежана дулхах даьр устагIанчох даьр мо сиха детта далац цIер тIа.

Цхьаькхача а цхьа зокх болаш моттиг ювца лов сона, сай вахарера. Цо хьагойт вай мехкара нах мерзача хIаманна мел сутара ба. Цкьа Москве даха долаш, ара латтача йIаьхача аргIанна тIанийсделар тхо. Цу заман чухьа вай мехка (Нохч-ГIалгIайче) геттара кье дар шекар, конфет, кхьийола чьаца юа мерза хIама. Латтача аргIанна тIаяхар соцара кхалсаг. ХIама ийца баьнна, хьаухача наьха бедоакхар целюфанах даь, геттара хоза, диьсаьна «шарх-шарх» яха тIормигилгаш. Цунна метта хиннадар цу чу йоакхараш вай карамель оала конфеташ я. ЦIадоагIаш уж яр духьа, дукха аргIагIа льяттар тхо. Юххера, тхо дIагIаькхача цига йохкаш хиннараш яр гIорьяь баьца комараш (клубника). Дукха дийлар тхо тхоай сутарало иштга кхестадахах. Комараш-м ийцар оаха, йиар, бакьда конфеташта тIакхача маганзар, кхьиметтел Москве а.

ДагадоагIа, Шолжа-ГIалий тIа вахача хана, Черноречьерча тика тIа хьоар да аьнна се ваха, Катагяме марш ба аьнна никь баь, Мичурина посёлке говра дулханна се массехк сахьата аргIа лаьца лаьтта... Тахан шедар долаш да вай тикашка а базарашка а. Маьха деза дац, цудухьа хоастам бе мегаргдолаш да вай фусамашка увттаду шунаш. Геттара тоалургдар из хIама, вай кхалнах къаман даараш кийчде ховре.

14 ИАДАТАШ

Юха ма тетта хоза Иадат!

Хъай къамандар доадеш, хийрача наьхадар мерзде ма гертта

Обойнакъан Фатима

Хоза гулакх да сага сий доакхар! Хоза гулакх дладалча, пархенчахъа йох сага сийдола моттиг... Из-м тахан сона дагадеха хлама дац, тхьовра денз вай къаман зиракаша лорадеш, кхайкадеш хъаде-на да. Ший дегла аттадар ца а лехаш, ший сий хьалдоакхаргдар, ше кхеваьрий юхь клайергьяр лораде, доаржаде герт, хозача хьехам тла кхийнар.

Цхьавола саг, духхьал шийна товш бола, лелабе атта бола никъ хъайице, цу тлара ца воалаш длавода, мел тоам боацаш из хете а, вай къаман Иадаташка диллача; хлаьта цхьавар, адамашта юкье беркате масал хинна длаоттаргдар доаржаде герт. Вай къаман Иадатех, оамалех, хилча, леладича бакъахъа долчарех дукха дувцаш латт тахан.

Бакъда мел дувце а, зене доацаш да аьнна хет сона, къаман хозача гулакхашца дувзаденаараш. Массайолча моттигашка даггара хьехадеш хилча; тишденнар а, теркал ца деш, лерхлам боацаш дитар а юхадийнда, мерздла мег, аьнна, хет. Цхьан гаргарча сага дийцача хламо дукха уйла яйтар сога... Мишта? яха хаттар хланз а латташ да са уйлашка. Тамаш еш дийцар глалгай хоза гулакх дика до-

взаш йолча кхалсага из хлама.

- Соца балха йола цхьа йол я, йийха яглаш. Да воацаш бо да, аьнна, чоагла хоза, доккха гулакх лаьцад саг йийхараша цу нахаца. Доккха урдув деннад, хьоалчагла дладахъа гло даьд, цул совгла, иззал дукха ахча шоаш деннадоллаше, дххьал тладувха барзкъа мара, цхьа хлама ма я, аьнна нускалга. Цунна эшаш мел дола хлама, ийца, лоотадаь, ца кийчдаьд длаюгараша. Вайна ховш да-кх, маьре йодача кхалсага длахьоча совгла, мел дукха рузкъа дохк. Деррига урдув-м царех дладода, яхаш, кадаш хул дукха кхалнах.

Хлаьта цу наха, цхьа совглат шоай цагла хъачу ма даккха, цхьа сом ахча ма доккалахъ царех, аьнна нускалга. Ма дарра аьлча, шоашта могадох, цунна аттадар де хъежаб уж нах. Ца диза длаберзабе безаш дезал болаш, эггара эшача хана цен-да длаваьнна йисача цун нанна чоагла новкъостал хиннад цу гулакхах.

Йийха ягача йолага къамаьл дайтад маьр-нанаси маьр-даси, чоагла дезар тхона ла вай къаман чокхи дувхаре, европейски наьха коч йоацаш, аьнна. Цецвала хлама дац из. Моллагла, ший къаман хлама боча долча сага деза, ший цагла хъачуоаглар, длайодар къаман Иадатаца латташ бола эздий гирс - беркате глалгай чокхи дийха кийчъялар.

Бакъда, иззал хоза гулакх шийца лаьцача, шоллагйола нана, шоллагвола да хинна длаотта безача царга длакхачанза долча нускало юхадехийта къамаьл тамаш яь ца валлал да... «Коч хержа яьнна! Сона коч хозагла хет, аьле; длаала царга. Чокхи во тов сога, са валла чам бац из дувха».

Чоагла бехк баккхар аз, йоах, из дувчачо: ай, маьр-да, маьр-нана яхараш эггара бехкегла бола нах ма бий. Царна селлара чоагла из дезаш хилча, дувха мегаций ла?! Укх дунен тлара цхьаккха тайпара кочамаш шийга кхоачаргйоацаш, чоагла хоза тийга чоккеш ма дий вай.

Эггара хьалха шоай цагла чуйоагла нус къаман гирс бувхаш хилар дезаш ма аьнна-дий цар из, цар сий де мегаций ла, хьайна дезар юхатетта. Чоагла хоза дац хьона, дла а кхачалехъ, иштта алар, цар юхь йоагаяр. Из къамаьл шийга дладича, вокхо юха а длатлаийцадац наха дувцар. Царна дезар хлана де дезаш я со, сайна дезар де мегаций аз, аьнна цо. Сай дега товр де йиш йолаш еций со, аьнна, ше лярхлачунна тладам оттабир маьре йодачо.

Гуш дар, из дийцача кхалсага дега цу хламо юткъам баьлга. Хьалкхувш латташ, кхоана саг йоалае отта безаш къонгаш ба цун, цхьацца хламаш

духьалкхийла хургда-кх цо шийна, аьнна, хийтар сона. Вай къаман тхьоврарча кхалнаха, шоай йола хоза кулг мел тохача хана, иштта хоза хъай маьр-наьнага хьажалахъ, хье наьха цен тла яхача, яхаш, кхебаьб мехкарий. Цу наьха юхь еш йола кхалсаг, ший сий даьккха ца леш, ше кхеьраш-та баркал оалийташ, ловцаш доахийташ ях. Дла а кхачалехъ, айхлаза къамаьл цу нахаца деш хьо хилча, хьакхъача фу хургда-хьог аьле, хетала наха...

Сога хьатгача, хлара нанас ший ценъюкье доаржаде дезаш хлама да из. Нана еций йола хозадар, дикадар хьалхадаккха дезар? Таханара ха, тхьовра вай ноаной мехкарий хиннача ханах тара яц. Деррига влашагйийна, хларавар шийна нийса, аттагла хетар хьалхататта, из леладегертташ, цхьа «тлом» латт вайна гонахъа. Хлаьта, къаман тхьовра денз лорадеш хъаде-на хоза Иадаташ, оамалаш лоархлал, цар сий лакха лоаттадеш болча наха шоай цагла хъачуоаглар, длайодар къаман бизза бола эздий гирс бувхаш, кийчъенна хилар деза.

Царех бехк баккха йиш йолаш хлама дац из! Тхоай эздийча къаман хоза дувхар юстартетта; европейски наьха дувхар мишта хьатлаэц оаха, аьнна, хет царна. Иштта йоах цар уйлаша! Ма дарра

дувца велча, из тайпара дувхар тладийха наха духьалъоттар эхь долаш-м худ, цхьадолча нускала коч. Вай мехкаря цхьан хьоалчагеле хинна хлама да-кх из... Нускала мах бе хьачубаьхка дийша нах юха арабаьлар йоах; из цун тлара барзкъа хувца, тлаккха мара тхо хъачу ма деха, аьнна.

Дийшача наха дог кхоардадилла йола, цар бларгаш унзардоахаш йола коч ювхийта, ший йол наьха цен тла мишта йохийт нанас, аьнна, хет. Эздий дола вайдар Юдилла, ираз дайна дола наьхадар хъайица, из мерздаь дладоладелча фу хургда вайх?! Дукха мехкарий-м ба, глалгай къаман чокхи мара дувхаргдоацаш, из эздий гирс мара шоай дегага къоабал ца байташ. Дала сий долда, сийдола хлама хьаллоацаш, хьа мел воагладун! Къаманна юкьеера дладала йиш йолаш хламаш дац эздели сийи яхараш! Из моттиг вай тишлой, хьарца дладаргда вай длахо мел дар а.

Тлаккха фуд доаккхал де дусар? Хозача гулакхага кхоачаргдолаш хлама дац! Из масахана яьхад вай хьакъбал долча даьша. Вахаре нийслуш долча цхьадолча гулакхаша долкхача хламай уйла яйт. Тхьовра вай ноаноша леладеш хоза Иадат Юдилла йиш яц вайга. Уйла е баьханаш долаш да вайна тахан. Дала тоадолда вай хозача къаман хлама!

Газелашцара хьал

Сатем байна ха я хланз эттар

Батайнакъан Хьава

Сомадовла, нах! Мичахъа кхача гертташ да вай? Хлана дац вайца сабар? Влаший хам хлана бац наха? «Деррига дуне - машинаш, машинаш» яха Чаккенанкъан Саида «Трасса» яхача дувцар тлара дешаш дагаух... Уйлаш хьувз керта чу. Вайна-м кхы тлом а эшац! Тпехьарча хана машинаш сиха лелаярца, дукха нах боабу вай мехка. Парглато кхоачача беса, кхъачай вайга сатем байна ха а. Еззача беса транспорт я тахан вай вахаре, массайолча республикашка. Хьалха санна га везац дла-хъа водар, автобусага а кхыча машенашка а хъежаш. Къаьстта «Газелаш» яха машинаш дукха яьржай. Вахара-вара йоккха парглато я. Денгараденга тоалуш доагла адамай вахар. Лоацда аьлча, заманца боаккхаш ба ког. Из-м дика дар, цу юкье цхьацца кхоачамбоацараш ца нийслоре...

Са дувца безам ба, къаьстта «Газель» оалача машина водителаш лаьца.

Глалгай къаман малача на-

хага товш дац, хийрача кхалнахага айхъаза къамаьл дар. Бакъда цхьаболча водителаша из дицдаьд. Царна довза деза шоай декхар - нах маьрша цакахийтар. Моллагла зулам, моллагла во хлама дала тарлу, шоашкара ца доагла къамаьл а деш, яппараш а еш, мух мо сиха машинаш а хеккаш, лелача водителашкара. Из кхетаде деза. Цхьан дийнахъа балхара чуйодаш, цу тайпарча машинаца нийсьелар со (наггахъа мара-м со а йодацар цунца), бакъда мел йодача хана цхьа вас йоацаш ю-м ялац со цу тлара. Йизза нах чуболаш йола «Газель» ма хулла сиха лаьлла водар водител. Из вар хана воккха воацаш саг. Вайна дукха нийсденнад, къаьстта машин сиха лаларах дола зуламаш. Баьхан из долаш, хургдар-кх цкъа а шозза а чубагладча наха цунга: «Дальлахъ, зламига саг, шортагла лалаярца ла ер машин», - алар. Бакъда из къамаьл теркалдеш вацар водител. Кхерабenna, унзарбаьнна бар кхалнах, царна юкье дикка ха яьннараш а бар. Бакъда, башха царех эхь хеташ, вацар машин лехкар. Цкъашозза бехк боаккхаш, хьакхай-

ка кхалсаг а соцайир; цхьа во, охца баге а теха: «Яггал хъайна, даьци, хье яггача. Сайна хаций сона айса фу леладун? Лергьяц хьо, Юажал йоацаш».

Шийгара ца доагла «даьци» наьха кхалсагага оалаш санна, цун яьнна ха, ший нана дагае-ха а, лаьрхлаларе, клеьзига сий долашагла хинна хургвар из. Юххера а, Юяла езаш а хинна: «Хьажал, воилг, цу дларча трафарета юххе Юяла еза са», - аьлар кхыча цу чу яьгладча йоккхача сага. Бакъда водител водаш вар сихвенна. Юха а аьлар кхалсага: «Соцае сона, укхазе Юяла еза са», - аьнна. Чубагларий цлогларч айделар: «Ванагла, зламига саг, менна-м вац хьо? Ма чоагла ираз дайна кхест хьо тахан!» - яхаш.

Цул тпехьарга, цхьа во чархаш кхостаяь, катеха соца а яь, Юяла езаца кхалсагага хьа а виьрза, водител йистхилар: «Трафареташ-м со Ю мел воагла а ма латтий, хъайна малагла деза ха дезаций хьона?» - аьнна. Цунга кхы ала хлама доацаш, кхалсага цхьа юкь яьккхар, тлаккха: «Дала ше нийсволва хьо, цхьан даьна-м балийна варгва хьо», - аьнна, Юялар из.

Дукха нийслу вайна юкье, цу тайпара охца хилар юкьедаьнна моттигаш. Базар тла латтача истел чоагларга багенаш етт водителаша, шоаш машенашца длабугаш болча нахага, хийрача кхалнахаца нийсбала отт, йоккха яле а, зламига яле а наьха кхалсаг ма йий из, клеьзига ший эхь-эзде лораде мегациар-хьог, кхалнахаца нийс ца луш. Сасай ценъюкье а нийсделар цу тайпара цхьа зулам, дукха ха йоацаш.

- Цхьаккха хлама гунахъа доацаш, ший берий каьхаташ кийчде аьнна аряьнна тха цаглар кхалсаг, цхьа Даьла бларг ютлахъежа мара, лозаяь еенна чуьхар «газела» водител бехках. Из яр Наьсарен-Шахьаре глolla лела №7 йола машен. Зламига саг вар цу машина тла ваьглар а. «Газела» лагла тла ког укхо хьалтлабоаккхашехъ, ше-ше длакъовлалуш йола ни ше ма ярра сухалца тлатехай, дегла маьже а лоацаш. Юххьанца башха хоаденадацар лазар, хетаргахъа, сомадаланза хиннад из, бакъда, чуена цхьа ха яьлча, сиха лорашка йига езаш хилар, кхы цунна сатоха цамагарах. Кулг а балам а човхабаь хи-

ларах, лаьрххла тлабоаллабеча беттаца кулг дла а дийхка, чу-яйта ши кйира даьккхар цо, цхьан хламманна длатлакховда йиш йоацаш. Уж мо йола моттигаш каст-каста нийслу. Из саг хьалаха хала дац, хала да цунцара «длаьхлургдола» къамаьл, цудухъа наха дукхагла сатох цу тайпарча моттигашта. Вай дукхагла са мел детт, уж дукхагла хьаьрбоалаш боагла. Мел чоагла вай тладетталой а, шийна дегладча рузкъах мара кхуврвац цхьаккха а, газелисташка а кхоачаргдац из рузкъа кхы дукхагла, бакъда лозаваь е, цул вогл, чов яь ваггийсар дуне мел доал царна балийна хургава. Тлаккха цун мукьарга уйла яь, клеьзига паргларга хилча фу дар-хьог!? Хлана яц кхоанен уйла? Хларане боча ма вий ший дезалхо. Ше-шийца дагаваьлча, кхетаде хала дац, дагадоаца во коа доагладчул, укх дунен тла цхьаккха доацаш ваглар гюйле йолга.

Аз кхайкарал ду массанега а. Ма дувла, вежарий, кхалнахаца айхъаза! Ма хекка уж машинаш сиха! Зенах а зуламах а Дала лорадолда вай!

Галглайчера Кердача шера корсам Москверча ВДНХ латтаргья



Галглайчен массазарча ви-калаша.

Керда шу хьатладоагаш, хIара мехко Кердача шера белгало кийчъый ВДНХ, Москве бахача наьха а хьа-ший а дагахьа юсаргйолаш.

Галглай корсам тIа тайп-тайпара галглай халкъа Iадаташ, цун мах баь варг-воаца истори довзийташ йола оагIув го йиш я. Эггара чIоагIагIа корсама безам тIаозар ба цун лепаш бола бос.

Галглайчен Кердача шера корсам галглай халкъа Iадат, культура, истори вIашагIтохаш йола ВДНХ белгало йолга ховргда республикан бахархошта.



ГIазданаькъан Ахьмад

ВДНХ даькъ тIа хIанз дIахьош йолча «Росси» яхача гойтам-кхетаче, кердача шера накъаболхаш кийчъый 89 корсам я. Царех хIараяр ше-ший мехка культурага, Iадаташка хьежжа кийчъый. Цу тай-

пара, Россее дерригача къамий цхьоагIон ди а цIай а дездеш болча «Росси» яхача гойтаме цхьабкха хоза оагIув тIакхийтар.

Вай республикан корсам эггара сийрдагIа а хозагIа а йолчарех цIа я», - аьлар «Сердало» газетага Москверча



Иан кийчо еш я, вай хьунашкара чарч

Султигананькъан Йоакъап

Иан ха яккха дегIа эшаш бола низ чIоагIбеш я, вай мехкарча хьунашкара чарч. Из хоамбу «Сердало» газетага Iалама гIулакхах йолча министерствон болхлоша.

«Шолжа кхален хьунашка гIолла гобоахаш лелалаш, тIадоагIача Иан деношта кийчо еш йоаккача чани цун чайтоангаи тIанийсвеннав чарахь вола Бесайнаькъан Мухьмад.

Цар леладер зувш ха яккхай чарахьа. Гуйран, саг тIакхоачаргвоацача мотти-

ге, шоашта Иан ха яллалца дIаювша моттиг кийчеш хиннай нана чаи чайтоанги», - йоах Iалама гIулакхах йолча министерствон телеграм-канале.

Шоай чайтоангаш тIехьаьхе, дегIа-низа тоалургйолаш, бIараш лехаш лелаш хул чарч хьунагIа. ХIара денна

из болх лелабу цар, Иан бетташ даха эшаш бола низ дегIа чуболлалца.

Хьадувчачох, шоашта эша низ хIанз а Iобаь яьннаец уж, цул совгIа, бIаьстан ха санна дIайха латгача гуйран деноша хийцад цар вахара хьисапаш.

Минимущество Ингушетии сообщает, что постановлением Правительства РИ № 164 от 27.11.2023 г., утверждены результаты государственной кадастровой оценки зданий, помещений, сооружений, объектов незавершенного строительства, машино-мест, расположенных на территории Республики Ингушетия, с перечнем объектов, в отношении которых утверждены результаты оценки, можно ознакомиться на официальных сайтах Правительства РИ, Министерство имущественных и земельных отношений РИ, на сайтах городских и районных Администрации и в правовых системах Гарант и Консультант плюс.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПРАВИТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ ИНГУШЕТИЯ ОТ 27 НОЯБРЯ 2023 Г. № 164

Постановление об утверждении результатов государственной кадастровой оценки зданий, помещений, сооружений, объектов незавершенного строительства, машино-мест, расположенных на территории Республики Ингушетия

В соответствии со статьей 15 Федерального закона от 3 июля 2016 г.

№ 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке» Правительство Республики Ингушетия постановляет:

1. Утвердить прилагаемые результаты государственной кадастровой оценки зданий, сооружений, помещений, объектов незавершенного строительства, машино-мест, расположенных на территории Республики Ингушетия, по состоянию на 1 января 2023 года.

2. Министерству имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия в установленном порядке осуществить мероприятия, предусмотренные частями 3 и 5 статьи 15 Федерального закона от 3 июля 2016 г. № 237-ФЗ «О государственной кадастровой оценке».

3. Признать утратившими силу:

пункты 1, 2, 4 постановления Правительства Республики Ингушетия от 30 ноября 2020 года № 162 «Об утверждении результатов государственной кадастровой оценки зданий, сооружений, помещений, машино-мест, объектов незавершенного строительства, расположенных на территории Республики Ингушетия»;

постановление Правительства Республики Ингушетия от 7 июня 2021 г. № 73 «О внесении изменения в результаты государственной кадастровой оценки зданий, сооружений, помещений, машино-мест, объектов незавершенного строительства, расположенных на территории Республики Ингушетия, по состоянию на 1 января 2020 года».

4. Настоящее Постановление вступает в силу с 1 января 2024 года.

Председатель Правительства Республики Ингушетия
В.В. Слостенин

Приложение к Постановлению № 164 от 27 ноября 2023 г. смотрите на сайте по ссылке: <https://serdalo.ru/documents/11>

сердало

Учредители:
Правительство Республики Ингушетия и ГАУ «Общенациональная газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росхранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
29 ноября 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Некоммерческая микрокредитная компания «Фонд поддержки предпринимательства Республики Ингушетия» (НМКК «ФПП РИ») сообщает о проведении конкурса на размещение временно свободных денежных средств.

Предметом конкурсного отбора является право на заключение с НМКК «ФПП РИ» договоров банковского вклада (депозита) на следующих обязательных условиях:

1) Срок, на который размещаются денежные средства во вкладах (депозитах) 90 дней;

2) Невозможность одностороннего изменения процентной ставки в сторону уменьшения в течение срока действия договора банковского вклада (депозита);

3) Ежемесячная выплата процентов по вкладу (депозиту);

4) Сумма, размещаемая во вклад (депозит) в одном банке, не должна превышать 60% от общего размера денежных средств НМКК «ФПП РИ» с гарантийным капиталом менее 300 млн рублей;

5) Объем денежных средств, предназначенных для размещения во вклады (депозиты) в банках-победителях настоящего конкурса, составляет 160 600 000,00 (сто шестьдесят миллионов шестьсот тысяч) рублей;

6) Отбор участников конкурса, рассмотрение и оценка конкурсных предложений, определение победителей конкурса осуществляется конкурсной комиссией, утверждаемой Генеральным директором НМКК «ФПП РИ»;

7) Конкурс проводится в 2 этапа: предварительный отбор участников и оценка конкурсных предложений. По результатам оценки конкурсных предложений отбираются участники конкурса, у которых будут открыты депозитные счета для размещения денежных средств НМКК «ФПП РИ»;

8) По результатам оценки конкурсных предложений отбираются участники конкурсного отбора, соответствующие требованиям конкурсной документации. Между ними в соответствии с условиями конкурсной документации распределяется заявленный объем денежных средств;

9) В пункте 1.6 Конкурсной документации указаны условия депозитных договоров. (<https://fondmagas.ru/>).

Место, дата начала и окончания срока подачи заявок на участие в конкурсе.

Заявки на участие в конкурсном отборе принимаются по адресу: 386001, РИ, г. Магас, ул. Н.С. Хрущева, д. 12, 3-й этаж, с «01» декабря 2023 г. с 09:00-17:00 до «15» декабря 2023 г. с 09:00-11:00.

Начало вскрытия конвертов с заявками на участие в конкурсе осуществляется по адресу: 386001, РИ, г. Магас, ул. Н.С. Хрущева, д. 12, 3-й этаж, в 11:00 часов «15» декабря 2023 года.



Вайцигарча боксёраша яхьашка котало яьккхар

Гьегенаькъан Мартина

Наьсарерча спортвни иш-коле Нохчий мехкарча спортсменашца дайихьача яхь котбаьлар вай кагирхой. Из хоам «Сердало» газетага бир

республикерча боксах йолча федераце.

2007-ча, 2011-ча шерашкарча спортсменашта юкье хилар кьовсам. 20 боксёр вар верригаш латаш хиннараш. Лакха

говзал длахьокхаш, котбаьлар цу яхьашка вайцигара спортсменаш.

Хьалхара моттигаш яхьача Боканаькъан Малика, Бекмарзанаькъан Адама, Ноакастхой Ислама, Бабхой Мухьма-

да, Малсаганаькъан Гаддала, Джанхотанаькъан Элберда, Дарсиганаькъан Хьамзайна, Гьабенаькъан Джамала, Хамхой Ибрахима, Щечой Абойна чемпионий Гьехкараш, майдилгаш, грамоташ елар.

Студенташта юкье, жлакех йола яхьаш дайихьар

Гьегенаькъан Мартина

Галггайче длахьош я, Дерригдунен кагирхой ди хилара хетаяь моттигаш. Магас-Шахьара культуран, спорта, туризма керттерча моттиге Галггай паччахьалкхен университетта студенташа гойтар жлакех дола ловзар, шоашта цу даькъ тла карагдоалар, яхаш, хоам бу цигара «Сердало» газетага.

«Магас-Шахьара культура, спорт, туризм длаераша вшагагьелла турнир - из ший арглага кьонача гьехенна дика совлат да. Цига гуш хилар жлакех ловза ховш вар-воацар малагга ва», - аьлар яхь дайихьараша.

Шо-шоай даькъ тла ловзараш



дланийсбар керттера декхар дар Цьхьорой Салмана. Цо хь-

хаш дола хлама да из, иштта из ва, 1992 шера денз, Галггайчен

ловзаний спорта кхелахой коллегена чуввагаш.

«Кьилбаседа Кавказа россетий» болхлочунна баркал аьлар, ший балхацара бехктокхам кхетабеш, цунна мутлахьа хиларах

Илдарха-Галан вахархочо баркал аьлар «Кьилбаседа Кавказа россетий» филиала дика болхло йолча Малсаганаькъан Паьтгамата, ший декхараш цо бехктокхаме кхоачашдарах.

«Баркал ала лов Мухьмада Паьтгамата, профессионални говзал йолаш, ший балха тла бехктокхаме йолаш, из хиларах, - язду Кхоартой Мухьмада энергетикий адресах ше дайтача каьхата тла. - Мухьмада Паьтгамат терко йолаш, бех-

ктокхаме, нахаца Имерза, бокхийча нахаца клаьда саг я. Тхо из йолча даьккача, дикахетарца юхадерз, оаха доаккхал ду из мо йола саг вай хиларах. Цо ший болх иштта дика длахьош хилар тхона массанена дола масал да».

Малсаганаькъан Паьтгамат - Илдарха-Галий тларча тока даькъе болх беш я. Хьайоаггача хана, цьхан юкьа мара болх бергбоацаш енаяр, бакьда цьха ха яьлча, из боацаш ца мегаш а хилар. Цо цу даькъ тла кьахьега 13 шу да.

Цун хьалхара уйла: «Са безам ба укх дукхача, дикача нахаца цьхана болх бе, кхьчар хьашташ кхоачашдар хьалхарча декхарах лорхлалш шо хиларах.

Клезига сабар дича, кхетадеш а хилар-цхьоаглонца, тешаме болх хьабеш хиларо мехкарча наьха вахара хьал тоаделга. Хлаьта со а цу юкье даькъа лаца йиш йолаш я, сай мехка хьал тоадеча, сайгара даькъа юкьехьош. Из деций керттердар?»

Болхлоша Мухьмада Паьтгаматагара масал эц:

дика оамал йолаш, сага дикахетар хилча гадйодаш, иштта нийсхо езаш саг я из.

«Ший балхах кхеташ, кьахьегама тлера йолаш, нахаца юкьара мотт бувца ховш-йоах Илдарха-Галан ток логатерий отделене кулгалхочо Аькхмарзанаькъан Зоврбика. -Хларанеца безаме а клаьда йистхилар долаш а я из, тлаккха уж а ба цунца иштта. Паьтгамат-дикача энергетика масал да: бехктокхаме, ший болх безаш, безаме».